

Strategia Rozwoju Gminy Biała Piska na lata 2026-2036

GMINA BIAŁA PISKA

Spis treści

1.	WSTĘP	3
2.	PODSUMOWANIE DIAGNOZY	4
2.1.	STREFA SPOŁECZNA	4
2.2.	STREFA GOSPODARCZA.....	8
2.3.	STREFA PRZESTRZENNA	11
3.	WYZWANIA ROZWOJU GMINY BIAŁA PISKA	14
4.	WIZJA ORAZ CELE ROZWOJU GMINY BIAŁA PISKA.....	17
5.	PRIORYTETY ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ ROZWOJU GMINY BIAŁA PISKA	23
6.	MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY BIAŁA PISKA.....	34
6.1.	ZAŁOŻENIA STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY W KONTEKŚCIE USTALEŃ STRATEGII ROZWOJU GMINY BIAŁA PISKA.....	34
6.2.	SYSTEM POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH NA OBSZARZE GMINY BIAŁA PISKA.....	38
6.3.	GŁÓWNE KORYTARZE I ELEMENTY SIECI TRANSPORTOWYCH, W TYM PIESZYCH I ROWEROWYCH....	41
6.4.	GŁÓWNE ELEMENTY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ	44
7.	USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE BIAŁA PISKA.....	48
7.1.	KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW, W TYM OKREŚLENIE SZCZEGÓLNYCH POTRZEB W ZAKRESIE NOWEJ ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ – GMINA BIAŁA PISKA.....	52
8.	OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA.....	58
9.	OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI KLUCZOWE DLA GMINY BIAŁA PISKA	60
10.	SYSTEM ZARZĄDZANIA STRATEGIĄ.....	61
10.1.	ZASADY WDRAŻANIA MONITORINGU	61
10.2.	RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	62
10.3.	WYTYCZNE DLA SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH	65
10.4.	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA	68
11.	SPÓJNOŚĆ STRATEGII ROZWOJU GMINY ZE STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO MAZURSKIEGO	71
12.	STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO.....	73
13.	SPIS TABEL I WYKRESÓW	74

1. WSTĘP

Strategia Rozwoju Gminy Biała Piska na lata 2026–2036 jest kluczowym dokumentem wyznaczającym kierunki rozwoju lokalnego w perspektywie długoterminowej. Stanowi ona odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby oraz wyzwania stojące przed gminą, a jej założenia zostały opracowane w oparciu o pogłębioną analizę społeczno-gospodarczą, uwarunkowania przestrzenne i środowiskowe, a także wyniki badań opinii mieszkańców oraz konsultacji społecznych.

Dokument uwzględnia zarówno aktualną sytuację gminy, jak i długofalowe trendy rozwojowe, w szczególności w obszarze demografii, rynku pracy oraz jakości życia mieszkańców. Istotnym punktem odniesienia dla strategii jest obserwowany proces depopulacji oraz starzenia się społeczeństwa, które w najbliższych latach będą determinować kierunki działań samorządu. Jednocześnie strategia wskazuje na konieczność wzmacniania potencjału gospodarczego, poprawy dostępności usług publicznych oraz rozwijania infrastruktury technicznej i komunikacyjnej.

Perspektywa realizacji strategii sięga roku 2036, jednak przy jej opracowaniu uwzględniono także procesy i zjawiska wykraczające poza ten horyzont czasowy. Dotyczy to w szczególności zmian demograficznych, transformacji gospodarczej oraz wyzwań związanych z ochroną środowiska i adaptacją do zmian klimatu. Dokument zakłada prowadzenie polityki rozwoju w sposób zintegrowany, łączący aspekty społeczne, gospodarcze i przestrzenne.

Szczególny nacisk w strategii położono na poprawę jakości życia mieszkańców. Obejmuje to rozwój usług społecznych, w tym zdrowotnych i edukacyjnych, zwiększenie dostępności infrastruktury oraz tworzenie warunków sprzyjających osiedlaniu się nowych mieszkańców i zatrzymywaniu obecnych. Jednocześnie istotnym kierunkiem działań jest rozwój lokalnej gospodarki poprzez wspieranie przedsiębiorczości, tworzenie nowych miejsc pracy oraz wykorzystanie potencjału wynikającego z walorów przyrodniczych i przestrzennych gminy.

Strategia podkreśla również znaczenie rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych, które mogą stać się jednym z ważnych filarów lokalnej gospodarki. W tym zakresie zakłada się współpracę z partnerami ponadlokalnymi oraz tworzenie spójnej oferty opartej na zasobach środowiskowych regionu.

Istotnym elementem podejścia strategicznego jest także wzmacnianie współpracy – zarówno na poziomie lokalnym, jak i ponadlokalnym. Realizacja wielu przedsięwzięć rozwojowych, w szczególności infrastrukturalnych, wymaga partnerstwa z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz skutecznego pozyskiwania środków zewnętrznych. W tym kontekście zdolność do współpracy oraz efektywne zarządzanie zasobami stanowią jeden z kluczowych warunków sukcesu.

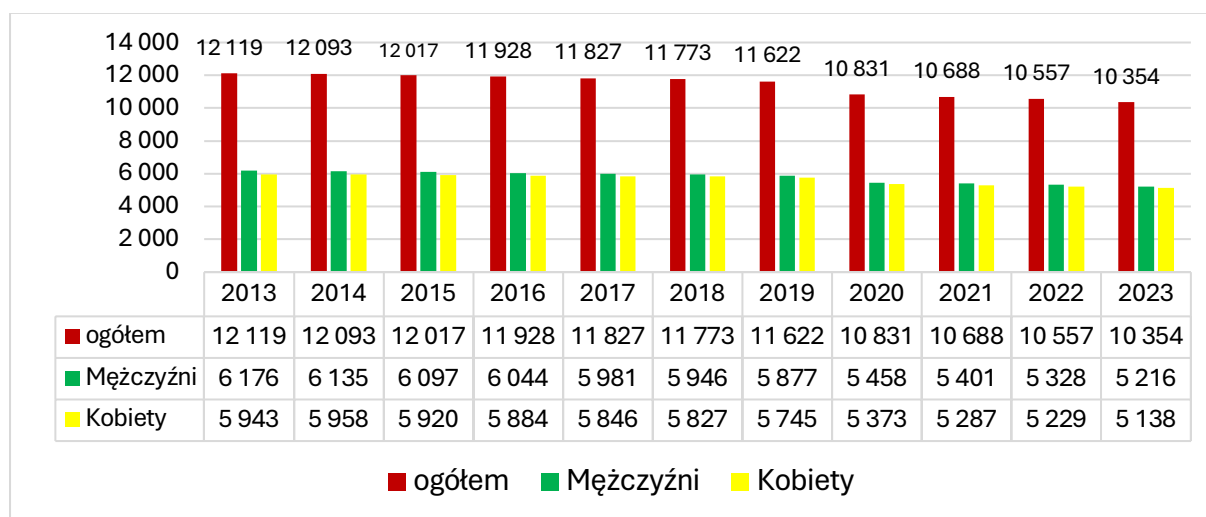
Strategia Rozwoju Gminy Biała Piska jest dokumentem operacyjnym i kierunkowym jednocześnie – wskazuje cele, priorytety i działania, które mają prowadzić do osiągnięcia spójnej wizji rozwoju gminy jako miejsca atrakcyjnego do życia, pracy i inwestowania. Jej realizacja oparta będzie na zaangażowaniu mieszkańców, instytucji publicznych oraz partnerów społeczno-gospodarczych, a także na komplementarności podejmowanych działań, co pozwoli na osiągnięcie efektów synergii i trwałego rozwoju lokalnego.

2. Podsumowanie Diagnozy

2.1. Strefa Społeczna

Gmina Biała Piska znajduje się w fazie wyraźnych i długotrwałych przemian demograficznych, które mają charakter negatywny i strukturalny. Kluczowym zjawiskiem jest systematyczny spadek liczby mieszkańców, który w analizowanym okresie osiągnął poziom ponad 12%. Skala depopulacji jest istotna i wskazuje na trwały trend, a nie jedynie krótkookresowe wahania. Proces ten wpisuje się w szersze tendencje obserwowane w regionie, jednak w przypadku gminy jego dynamika jest szczególnie wysoka.

Wykres 1 Liczba mieszkańców gminy Biała Piska w latach 2013–2023

Źródło: GUS - Opracowanie własne

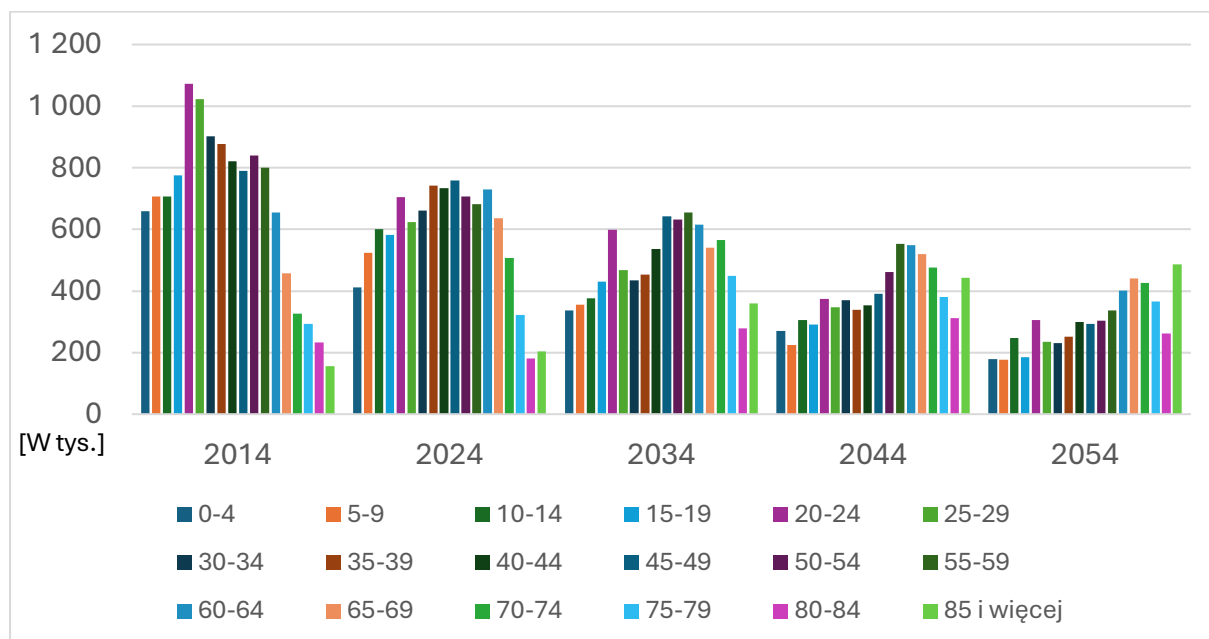
Spadek liczby mieszkańców przekłada się bezpośrednio na zmniejszenie potencjału społecznego i gospodarczego gminy. Jednocześnie niska gęstość zaludnienia, charakterystyczna dla obszarów wiejskich i miejsko-wiejskich o rozproszonej strukturze osadniczej, generuje dodatkowe wyzwania w zakresie efektywnego świadczenia usług publicznych, organizacji transportu oraz integracji społecznej mieszkańców.

Jednym z najistotniejszych problemów jest postępujące starzenie się społeczeństwa. Struktura wiekowa mieszkańców ulega wyraźnym przekształceniom – maleje liczba dzieci i młodzieży, zmniejsza się populacja osób w wieku produkcyjnym, natomiast rośnie liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Szczególnie niepokojący jest spadek liczebności najmłodszych grup wiekowych oraz osób w wieku 20–39 lat, co oznacza ograniczenie przyszłych zasobów pracy oraz potencjału rozwojowego gminy.

Zmiany te prowadzą do zwiększenia współczynnika obciążenia demograficznego, co w praktyce oznacza, że coraz mniejsza liczba osób aktywnych zawodowo będzie utrzymywać rosnącą grupę osób starszych. W konsekwencji rośnie znaczenie polityki

senioralnej, systemu opieki zdrowotnej oraz usług społecznych skierowanych do osób niesamodzielnych.

Wykres 2. Prognoza liczby ludności w gminie Biała Piska do 2054 roku

Źródło: GUS - Opracowanie własne

Negatywne tendencje demograficzne są dodatkowo wzmacniane przez utrzymujące się ujemne saldo migracji. Gmina traci mieszkańców zarówno na rzecz większych ośrodków miejskich, jak i innych obszarów wiejskich. Odptyw dotyczy przede wszystkim osób młodych oraz w wieku produkcyjnym, które poszukują lepszych warunków życia, edukacji i zatrudnienia. Zjawisko to prowadzi do tzw. „drenażu demograficznego”, czyli selektywnego odpływu najbardziej aktywnych grup społecznych.

Pomimo relatywnie korzystnych wskaźników urodzeń na tle otoczenia, nie są one wystarczające do zahamowania spadku liczby ludności. W połączeniu z poziomem zgonów skutkuje to utrzymującym się ujemnym przyrostem naturalnym, co dodatkowo pogłębia proces depopulacji.

W obszarze mieszkalnictwa obserwowany jest umiarkowany rozwój, który jednak nie nadąża za potrzebami wynikającymi z konieczności zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej gminy. Wzrost liczby budynków i mieszkań jest zauważalny, lecz nadal niewystarczający w kontekście konkurencji z innymi jednostkami samorządu. Dodatkowo przeciętna powierzchnia mieszkań pozostaje niższa niż w skali kraju, co może wpływać na postrzeganie jakości warunków mieszkaniowych.

System usług społecznych w gminie zapewnia podstawowy poziom funkcjonowania, jednak jego możliwości są ograniczone. Dotyczy to zwłaszcza ochrony zdrowia, gdzie dostęp do specjalistycznych świadczeń wymaga korzystania z placówek poza terenem gminy. W przypadku starzejącego się społeczeństwa stanowi to istotne wyzwanie organizacyjne i jakościowe.

W zakresie edukacji gmina dysponuje siecią placówek zapewniających dostęp do kształcenia na poziomie podstawowym i średnim. Natomiast dalsza edukacja realizowana jest poza jej obszarem. Może to sprzyjać trwałemu odpływowi młodych mieszkańców, którzy po zakończeniu edukacji nie powracają do miejsca zamieszkania.

Istotnym elementem potencjału społecznego gminy jest rozwijająca się aktywność mieszkańców oraz funkcjonowanie organizacji społecznych. Widoczny jest wzrost zaangażowania obywatelskiego, który może stanowić podstawę do budowania kapitału społecznego. Jednocześnie sektor ten wymaga dalszego wsparcia, zarówno finansowego, jak i organizacyjnego, aby mógł skuteczniej odpowiadać na lokalne potrzeby.

Gmina posiada również znaczące walory środowiskowe i przestrzenne, które mogą sprzyjać rozwojowi funkcji rekreacyjnych, turystycznych oraz poprawie jakości życia mieszkańców. Potencjał ten nie jest jednak w pełni wykorzystywany jako czynnik przyciągający nowych mieszkańców lub zatrzymujący obecnych.

Podsumowując, sfera społeczna Gminy Biała Piska znajduje się pod silną presją niekorzystnych procesów demograficznych i migracyjnych. Kluczowe wyzwania obejmują depopulację, starzenie się społeczeństwa, odpływ młodych mieszkańców oraz ograniczoną dostępność części usług publicznych. Jednocześnie gmina dysponuje potencjałami rozwojowymi w postaci aktywności społecznej, zasobów środowiskowych oraz stabilnej infrastruktury podstawowej, które – odpowiednio wykorzystane – mogą stanowić fundament dla przeciwdziałania negatywnym trendom i poprawy jakości życia mieszkańców.

Tabela 1. Czynniki rozwojowe SWOT¹ gminy Biała Piska w strefie społecznej

Mocne Strony	Słabe Strony
1. Stabilna i funkcjonująca sieć podstawowych usług społecznych (edukacja, pomoc społeczna, bezpieczeństwo). 2. Relatywnie dobry dostęp do edukacji podstawowej na terenie gminy. 3. Wyższy niż w otoczeniu poziom urodzeń (na tle powiatu i województwa). 4. Rozwijająca się aktywność społeczna mieszkańców oraz rosnąca liczba organizacji pozarządowych. 5. Istnienie lokalnych inicjatyw i potencjału do budowania kapitału społecznego. 6. Wysokie walory środowiskowe i przestrzenne sprzyjające jakości życia (czyste środowisko, tereny zielone). 7. Relatywnie korzystna struktura udziału osób starszych na tle grupy porównawczej (proces starzenia się mniej zaawansowany niż w części gmin regionu). 8. Podstawowa infrastruktura sportowa i rekreacyjna umożliwiająca aktywność mieszkańców.	1. Systematyczny i znaczący spadek liczby mieszkańców (depopulacja). 2. Niska gęstość zaludnienia utrudniająca efektywne świadczenie usług publicznych. 3. Postępujący proces starzenia się społeczeństwa. 4. Spadek liczby dzieci i młodzieży oraz osób w wieku produkcyjnym. 5. Odptyw młodych mieszkańców (w tym osób w wieku 20–39 lat). 6. Ujemne saldo migracji utrzymujące się w długim okresie. 7. Ograniczona dostępność specjalistycznych usług zdrowotnych na terenie gminy. 8. Niewystarczająca oferta mieszkaniowa w kontekście przyciągania nowych mieszkańców. 9. Ryzyko spadku liczby uczniów i presja na system oświaty (np. łączenie klas, konieczność reorganizacji sieci szkół podstawowych) 10. Ograniczone możliwości zatrudnienia na miejscu wpływające na decyzje migracyjne mieszkańców.
Szanse	Zagrożenia
1. Możliwość przyciągania nowych mieszkańców (np. praca zdalna, migracje z miast do obszarów spokojniejszych). 2. Rozwój polityki prorodzinnej i senioralnej jako odpowiedzi na zmiany demograficzne. 3. Wykorzystanie walorów środowiskowych do budowania atrakcyjności osiedleńczej i jakości życia. 4. Rozwój usług społecznych (opiekuńczych, zdrowotnych, aktywizujących) finansowanych ze środków zewnętrznych (UE, programy krajowe). 5. Wzmacnianie sektora organizacji pozarządowych i inicjatyw lokalnych. 6. Rozwój oferty czasu wolnego, kultury i rekreacji jako czynnika zatrzymującego mieszkańców. 7. Możliwość współpracy międzygminnej w zakresie świadczenia usług społecznych. 8. Digitalizacja usług publicznych (np. e-zdrowie, e-administracja) poprawiająca dostępność dla mieszkańców. 9. Programy wsparcia dla młodych rodzin (mieszkania, żłobki, infrastruktura społeczna).	1. Pogłębiająca się depopulacja i dalszy spadek liczby mieszkańców. 2. Nasilenie odptywu młodych i aktywnych zawodowo mieszkańców do większych ośrodków. 3. Przyspieszające starzenie się społeczeństwa i rosnące obciążenie systemu opieki społecznej i zdrowotnej. 4. Spadek liczby dzieci skutkujący ograniczaniem infrastruktury edukacyjnej. 5. Trudności w utrzymaniu jakości i dostępności usług publicznych przy malejącej liczbie mieszkańców. 6. Marginalizacja gminy w strukturze osadniczej regionu (spadek znaczenia funkcjonalnego). 7. Ograniczone możliwości finansowe gminy w kontekście rosnących potrzeb społecznych. 8. Niska atrakcyjność osiedleńcza w porównaniu do większych miast i gmin dynamicznie rozwijających się. 9. Ryzyko wykluczenia społecznego części mieszkańców (osoby starsze, osoby o niższej mobilności).

¹ **Analiza SWOT** – narzędzie analizy strategicznej umożliwiające ocenę mocnych i słabych stron oraz identyfikację szans i zagrożeń wpływających na rozwój badanego obszaru.

2.2. Strefa Gospodarcza

Gmina Biała Piska charakteryzuje się umiarkowanym poziomem rozwoju gospodarczego, przy jednoczesnych ograniczeniach wynikających zarówno z uwarunkowań demograficznych, jak i struktury lokalnej gospodarki. Na koniec 2023 roku gminę zamieszkiwało 10 354 mieszkańców, co oznacza spadek o blisko 13% w stosunku do roku 2013. Proces depopulacji wpływa bezpośrednio na ograniczenie lokalnego rynku pracy oraz potencjału konsumpcyjnego, co stanowi istotną barierę dla rozwoju przedsiębiorczości.

Struktura gospodarki gminy opiera się przede wszystkim na drobnej przedsiębiorczości oraz działalności usługowej i rolniczej. Choć liczba podmiotów gospodarczych wykazuje tendencję wzrostową, to dominują w niej mikroprzedsiębiorstwa, które stanowią podstawę lokalnej aktywności ekonomicznej, ale jednocześnie nie generują znaczącej liczby miejsc pracy. Ograniczona obecność średnich i dużych przedsiębiorstw wpływa na niską dywersyfikację gospodarki oraz jej relatywnie niewielką odporność na wahania koniunktury.

Na tle regionu widoczna jest ograniczona zdolność lokalnego rynku do absorpcji siły roboczej. Pomimo stosunkowo wysokiego udziału osób w wieku produkcyjnym (61,2% mieszkańców w 2023 roku), liczba osób pracujących na miejscu pozostaje niewystarczająca. W efekcie znacząca część mieszkańców podejmuje zatrudnienie poza terenem gminy, głównie w większych ośrodkach miejskich regionu. Sytuacja ta wpływa na odpływ kapitału ludzkiego oraz ogranicza rozwój lokalnych firm.

Niekorzystne trendy demograficzne dodatkowo pogłębiają trudności gospodarcze. W latach 2013–2023 liczba osób w wieku produkcyjnym spadła o blisko 19%, a liczba osób w wieku przedprodukcyjnym aż o ponad 25%. Jednocześnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła o ponad 20%, co oznacza postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Zjawisko to wpływa na zmniejszenie podaży pracy oraz zwiększenie obciążeń dla systemu społecznego, ograniczając jednocześnie dynamikę rozwoju gospodarczego.

Istotnym problemem pozostaje również ujemne saldo migracji. W 2023 roku wyniosło ono -117 osób, co potwierdza utrzymujący się odpływ mieszkańców z gminy. Odpływ ten dotyczy przede wszystkim osób młodych i aktywnych zawodowo, co prowadzi do osłabienia lokalnego rynku pracy oraz ograniczenia możliwości rozwoju przedsiębiorczości. W dłuższej perspektywie może to skutkować pogłębianiem się deficytu kadr oraz spadkiem atrakcyjności inwestycyjnej gminy.

Pomimo tych wyzwań, gmina dysponuje określonym potencjałem rozwojowym. W latach 2013–2023 odnotowano wzrost liczby budynków mieszkalnych o 6,8% oraz zwiększenie liczby mieszkań do poziomu 3 719, co świadczy o umiarkowanym rozwoju infrastruktury mieszkaniowej. Jednocześnie wskaźnik liczby mieszkań na 1000 mieszkańców wzrósł do

poziomu 359,2, choć nadal pozostaje niższy niż średnia krajowa i wojewódzka. Rozwój mieszkalnictwa może w przyszłości stanowić jeden z elementów wzmacniających atrakcyjność osiedleńczą gminy.

Istotnym atutem gminy są jej walory środowiskowe i przestrzenne, wynikające z położenia w regionie o wysokich wartościach przyrodniczych. Potencjał ten może być podstawą rozwoju turystyki, rekreacji oraz działalności związanej z wykorzystaniem zasobów naturalnych. Jednocześnie obecny poziom rozwoju tych funkcji pozostaje ograniczony i wymaga dalszego wsparcia oraz inwestycji.

Z punktu widzenia dostępności komunikacyjnej gmina posiada powiązania drogowe z otoczeniem regionalnym, jednak brak infrastruktury kolejowej oraz oddalenie od głównych korytarzy transportowych ograniczają jej konkurencyjność inwestycyjną. Dostęp do transportu kolejowego realizowany jest poprzez pobliskie ośrodki, co wpływa na mobilność mieszkańców i przedsiębiorców.

Sytuacja finansowa gminy pozostaje stabilna, jednak ograniczona baza dochodowa stanowi istotne wyzwanie. Dochody własne uzależnione są w dużej mierze od aktywności ekonomicznej mieszkańców, w szczególności wpływów z podatku PIT oraz podatku od nieruchomości. W warunkach spadku liczby ludności i ograniczonego rynku pracy możliwości zwiększania dochodów pozostają ograniczone, co wpływa na zdolność gminy do realizacji inwestycji rozwojowych.

Struktura wydatków wskazuje na znaczące obciążenie budżetu zadaniem społecznymi, w tym edukacją i polityką społeczną, co ogranicza przestrzeń dla wydatków inwestycyjnych. W konsekwencji tempo rozwoju infrastruktury oraz działań prorozwojowych może być niewystarczające w stosunku do potrzeb.

W perspektywie długoterminowej dodatkowym zagrożeniem dla rozwoju gospodarczego gminy mogą być czynniki zewnętrzne, takie jak spowolnienie gospodarcze, rosnąca inflacja czy niedobór pracowników. Zjawiska te mogą prowadzić do ograniczenia aktywności inwestycyjnej oraz pogłębiania się problemów rynku pracy.

Podsumowując, gospodarka Gminy Biała Piska funkcjonuje w warunkach ograniczonego potencjału lokalnego rynku pracy i niekorzystnych trendów demograficznych, jednak posiada również wyraźne zasoby rozwojowe. Kluczowym wyzwaniem pozostaje wzmocnienie lokalnej przedsiębiorczości, zatrzymanie odpływu mieszkańców oraz lepsze wykorzystanie walorów środowiskowych i przestrzennych jako impulsu dla rozwoju gospodarczego.

Tabela 2. Czynniki rozwojowe SWOT² gminy Biała Piska w strefie gospodarczej

Mocne Strony	Słabe Strony
1. Widoczna aktywność przedsiębiorcza mieszkańców oraz rosnąca liczba podmiotów gospodarczych. 2. Dominacja mikroprzedsiębiorstw sprzyjająca elastyczności gospodarki lokalnej. 3. Relatywnie wysoki udział osób w wieku produkcyjnym (ponad 60% mieszkańców). 4. Umiarkowany rozwój zasobów mieszkaniowych zwiększający potencjał osiedleńczy. 5. Znaczące walory środowiskowe i przestrzenne sprzyjające rozwojowi turystyki i usług czasu wolnego. 6. Istnienie podstawowej infrastruktury drogowej zapewniającej powiązania z otoczeniem regionalnym. 7. Stabilność funkcjonowania finansowego gminy (rosnące dochody w dłuższym okresie).	1. Niska dywersyfikacja gospodarki oraz dominacja mikroprzedsiębiorstw o ograniczonym potencjale rozwojowym. 2. Niewielka liczba średnich i dużych przedsiębiorstw generujących miejsca pracy. 3. Ograniczony lokalny rynek pracy i niska liczba miejsc zatrudnienia na miejscu. 4. Wysoki poziom dojazdów do pracy poza gminę. 5. Spadek liczby mieszkańców (ok. -13% w dekadzie) ograniczający popyt lokalny. 6. Spadek liczby osób w wieku produkcyjnym oraz odpływ młodych mieszkańców. 7. Ujemne saldo migracji pogłębiające deficyt kapitału ludzkiego. 8. Niski poziom dochodów własnych na mieszkańca ograniczający możliwości inwestycyjne. 9. Wysoki udział wydatków bieżących (społecznych) w budżecie kosztem inwestycji.
Szanse	Zagrożenia
1. Rozwój funkcji turystycznych, rekreacyjnych i agroturystycznych w oparciu o walory środowiskowe. 2. Wzrost znaczenia pracy zdalnej i możliwość przyciągania nowych mieszkańców spoza regionu. 3. Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych (UE, programy krajowe) na rozwój gospodarczy i infrastrukturalny. 4. Rozwój lokalnych usług (w tym usług dla osób starszych i sektora czasu wolnego). 5. Wspieranie przedsiębiorczości lokalnej i tworzenie warunków dla rozwoju MŚP. 6. Możliwość tworzenia niewielkich terenów inwestycyjnych i poprawy oferty dla inwestorów. 7. Rozwój współpracy międzygminnej i regionalnej w zakresie rynku pracy i gospodarki. 8. Digitalizacja gospodarki i rozwój usług opartych na nowych technologiach.	1. Dalsza depopulacja i odpływ osób w wieku produkcyjnym. 2. Pogłębiający się deficyt pracowników na lokalnym rynku pracy. 3. Starzenie się społeczeństwa ograniczające aktywność gospodarczą. 4. Niska atrakcyjność inwestycyjna w porównaniu do większych ośrodków miejskich. 5. Ryzyko marginalizacji gospodarczej gminy w strukturze regionu. 6. Wrażliwość lokalnej gospodarki na kryzysy ekonomiczne (inflacja, spowolnienie gospodarcze). 7. Ograniczona zdolność finansowa gminy do realizacji inwestycji rozwojowych. 8. Uzależnienie dochodów gminy od sytuacji na rynku pracy (PIT). 9. Ryzyko dalszego ograniczania usług i infrastruktury w wyniku spadku liczby mieszkańców.

² **Analiza SWOT** – narzędzie analizy strategicznej umożliwiające ocenę mocnych i słabych stron oraz identyfikację szans i zagrożeń wpływających na rozwój badanego obszaru.

2.3. Strefa Przestrzenna

Gmina Biała Piska charakteryzuje się znacznym potencjałem przestrzennym wynikającym z dużej powierzchni oraz położenia w regionie o dobrych walorach przyrodniczych, jednak jednocześnie mierzy się z wyzwaniami typowymi dla obszarów o rozproszonej strukturze osadniczej i niskiej gęstości zaludnienia. Gmina zajmuje powierzchnię około 420 km² i należy do jednych z większych jednostek terytorialnych w regionie, przy czym w 2023 roku zamieszkiwało ją 10 354 mieszkańców. Przekłada się to na bardzo niską gęstość zaludnienia – około 24 osoby na 1 km², co jest wartością znacznie niższą niż średnia dla województwa i kraju. Taka struktura przestrzenna generuje wyzwania związane z organizacją transportu, dostępnością usług publicznych oraz efektywnością zarządzania infrastrukturą.

Układ osadniczy gminy ma charakter silnie rozproszony – obejmuje kilkadziesiąt miejscowości i sołectw, a funkcję lokalnego ośrodka pełni miasto Biała Piska. Rozproszenie zabudowy oraz znaczne odległości pomiędzy miejscowościami wpływają na ograniczoną dostępność usług oraz zwiększone koszty utrzymania infrastruktury technicznej i społecznej.

Gmina posiada rozwiniętą sieć powiązań drogowych o znaczeniu lokalnym i regionalnym, które umożliwiają komunikację z sąsiednimi gminami oraz większymi ośrodkami miejskimi regionu. Jednocześnie w pobliżu gminy znajduje się bezpośredni dostęp do głównych korytarzy transportowych o znaczeniu krajowym oraz infrastruktura kolejowa wzmacniająca dostępność komunikacyjną gminy i jej atrakcyjność inwestycyjną. Transport publiczny opiera się między innymi na połączeniach autobusowych oraz indywidualnym transporcie samochodowym, co w warunkach rozproszonej zabudowy stanowi podstawowy sposób przemieszczania się mieszkańców.

Istotnym elementem zagospodarowania przestrzennego gminy są jej zasoby środowiskowe. Gmina położona jest na obszarze Pojezierza Etckiego, wchodzącego w skład Krainy Wielkich Jezior Mazurskich, co determinuje jej walory krajobrazowe i przyrodnicze. Teren charakteryzuje się zróżnicowaną rzeźbą – od obszarów morenowych po doliny rzeczne i tereny sandrowe. Wysoka lesistość, sięgająca ponad 40% powierzchni, stanowi jeden z kluczowych zasobów przestrzennych gminy, wpływając zarówno na warunki klimatyczne, jak i potencjał rekreacyjno-turystyczny.

Na terenie gminy występuje rozbudowana sieć hydrograficzna, obejmująca m.in. rzeki Pisa, Święcek i Wincenta oraz liczne ciek wodne i kanały. Obecność jezior, w tym jeziora Kumielskiego oraz bliskość większych akwenów regionu, dodatkowo zwiększa atrakcyjność przestrzenną gminy. Zasoby wodne i leśne tworzą korzystne warunki dla rozwoju turystyki, rekreacji oraz działalności związanej z ochroną środowiska.

Znaczna część obszaru gminy objęta jest różnymi formami ochrony przyrody, w tym obszarami chronionego krajobrazu oraz siecią Natura 2000. Występują również liczne

pomniki przyrody oraz obszary o wysokiej wartości ekologicznej. Ochrona tych zasobów stanowi zarówno potencjał, jak i ograniczenie rozwoju przestrzennego, wymagając zachowania równowagi pomiędzy inwestycjami a ochroną środowiska.

W strukturze użytkowania terenu istotną rolę odgrywają użytki rolne oraz tereny leśne, co wskazuje na rolniczo-przyrodniczy charakter gminy. Rolnictwo, choć nadal ważne, nie stanowi jednak wystarczającego impulsu rozwojowego dla całej gminy, a jego funkcjonowanie uzależnione jest od warunków klimatycznych i jakości gleb. Jednocześnie zmiany klimatyczne, w tym okresowe susze czy intensywne opady, mogą wpływać negatywnie na produktywność rolnictwa oraz stabilność gospodarstw rolnych.

W zakresie infrastruktury technicznej gmina wykazuje zróżnicowany poziom rozwoju. Dostęp do sieci wodociągowej jest stosunkowo wysoki, natomiast rozwój sieci kanalizacyjnej pozostaje ograniczony, szczególnie na terenach wiejskich. Taka dysproporcja stanowi istotne wyzwanie środowiskowe i infrastrukturalne, wymagające dalszych inwestycji. System gospodarki odpadami funkcjonuje w sposób zorganizowany, jednak obserwowany wzrost ilości odpadów wskazuje na rosnącą presję na systemy ich zagospodarowania.

Na terenie gminy brak jest rozwiniętej sieci gazowej, co wpływa na strukturę źródeł energii wykorzystywanych przez mieszkańców i może mieć konsekwencje zarówno ekonomiczne, jak i środowiskowe. Dodatkowym wyzwaniem jest ograniczony dostęp do szerokopasmowego Internetu, co w dobie cyfryzacji stanowi istotną barierę rozwojową, zarówno dla mieszkańców, jak i przedsiębiorców.

Istotnym kierunkiem rozwoju przestrzennego gminy jest współpraca ponadlokalna, pozwalająca na realizację inwestycji infrastrukturalnych oraz poprawę dostępności komunikacyjnej i jakości usług. Udział w inicjatywach regionalnych oraz strukturach współpracy może przyczynić się do lepszego wykorzystania potencjału gminy oraz zwiększenia jej konkurencyjności.

Podsumowując, sfera przestrzenna Gminy Biała Piska charakteryzuje się znacznym potencjałem wynikającym z zasobów środowiskowych i dużej powierzchni, jednak jednocześnie obarczona jest istotnymi ograniczeniami związanymi z rozproszeniem osadnictwa, niską dostępnością komunikacyjną oraz niedostatecznie rozwiniętą infrastrukturą techniczną. Kluczowym wyzwaniem pozostaje zrównoważone wykorzystanie zasobów przestrzennych przy jednoczesnym podnoszeniu jakości życia mieszkańców i zwiększaniu atrakcyjności inwestycyjnej gminy.

Tabela 3. Czynniki rozwojowe SWOT³ Gminy Biała Piska w strefie przestrzennej

Mocne Strony	Słabe Strony
1. Duża powierzchnia gminy (ok. 420 km²) dająca znaczące możliwości rozwoju przestrzennego. 2. Wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe (Pojezierze Etckie, bliskość Krainy Wielkich Jezior Mazurskich). 3. Wysoka lesistość (ponad 40%) oraz bogate zasoby środowiska naturalnego. 4. Rozbudowana sieć hydrograficzna (rzeki, jeziora, ciekі wodne). 5. Obecność obszarów chronionych (Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody). 6. Potencjał do rozwoju turystyki, rekreacji i funkcji środowiskowych. 7. Funkcjonująca podstawowa infrastruktura drogowa zapewniająca powiązania lokalne i regionalne. 8. Stosunkowo dobrze rozwinięta sieć wodociągowa	1. Bardzo niska gęstość zaludnienia (ok. 24 os./km²) utrudniająca efektywne zagospodarowanie przestrzenne. 2. Rozproszona struktura osadnicza (duża liczba miejscowości i sołectw). 3. Brak dostępu do infrastruktury kolejowej. 4. Niedostatecznie rozwinięta sieć kanalizacyjna, szczególnie na terenach wiejskich. 5. Brak sieci gazowej. 6. Ograniczony dostęp do szerokopasmowego Internetu. 7. Wysokie koszty utrzymania infrastruktury przy rozproszonej zabudowie. 8. Niewystarczające wykorzystanie potencjału przestrzennego i środowiskowego
Szanse	Zagrożenia
1. Rozwój turystyki, agroturystyki i rekreacji w oparciu o walory przyrodnicze. 2. Możliwość przyciągania nowych mieszkańców (np. migracje z miast, praca zdalna). 3. Rozwój infrastruktury technicznej (kanalizacja, internet, energetyka). 4. Pozyskiwanie środków zewnętrznych (UE, programy krajowe) na rozwój infrastruktury. 5. Współpraca ponadlokalna w zakresie inwestycji transportowych i infrastrukturalnych. 6. Rozwój zielonej gospodarki i działań związanych z adaptacją do zmian klimatu. 7. Wykorzystanie terenów pod inwestycje i rozwój funkcji mieszkaniowych. 8. Rozwój infrastruktury cyfrowej zwiększającej atrakcyjność inwestycyjną i osiedleńczą.	1. Pogłębiająca się depopulacja i spadek liczby mieszkańców. 2. Niewystarczające tempo rozwoju infrastruktury technicznej. 3. Ryzyko marginalizacji komunikacyjnej gminy. 4. Ograniczenia inwestycyjne wynikające z ochrony środowiska. 5. Wysokie koszty rozwoju infrastruktury przy rozproszonej zabudowie. 6. Negatywne skutki zmian klimatu (susze, intensywne opady). 7. Niska atrakcyjność inwestycyjna w porównaniu do lepiej skomunikowanych obszarów. 8. Utrzymujące się bariery cyfrowe ograniczające rozwój społeczno-gospodarczy.

³ **Analiza SWOT** – narzędzie analizy strategicznej umożliwiające ocenę mocnych i słabych stron oraz identyfikację szans i zagrożeń wpływających na rozwój badanego obszaru.

3. Wyzwania Rozwoju Gminy Biała Piska

Ostatnim etapem podsumowania diagnostycznego jest określenie kluczowych wyzwań rozwojowych Gminy Biała Piska w perspektywie strategicznej. Przeprowadzona analiza danych statystycznych oraz wyników badania ankietowego mieszkańców wskazuje na złożony obraz uwarunkowań rozwojowych, w którym współistnieją zarówno istotne potencjały, jak i wyraźne bariery wymagające interwencji.

Jednym z najważniejszych wyzwań pozostaje sytuacja demograficzna gminy. Biała Piska, podobnie jak wiele gmin regionu, doświadcza systematycznego spadku liczby mieszkańców, który wynika zarówno z ujemnego przyrostu naturalnego, jak i utrzymującego się odpływu migracyjnego. Proces depopulacji ma charakter trwały i pogłębia się w czasie, co potwierdzają zarówno dane statystyczne, jak i prognozy demograficzne. Dodatkowo obserwowane zmiany struktury wieku mieszkańców wskazują na postępujące starzenie się społeczeństwa, co w przyszłości będzie miało bezpośredni wpływ na rynek pracy, system usług społecznych oraz poziom aktywności gospodarczej.

Zjawiska demograficzne są ściśle powiązane z kolejnym wyzwaniem, jakim jest zdolność gminy do zatrzymania młodych mieszkańców oraz przyciągania nowych osób. Wyniki badania ankietowego wskazują, że część mieszkańców rozważa wyprowadzkę z gminy, a głównymi przyczynami takich decyzji są ograniczone możliwości zatrudnienia, dostęp do usług oraz ogólne warunki życia. Jednocześnie, mimo tych trudności, mieszkańcy wykazują stosunkowo wysoki poziom przywiązania do miejsca zamieszkania, co stanowi istotny kapitał społeczny, który może zostać wykorzystany w procesach rozwojowych.

Kluczowym wyzwaniem pozostaje również rozwój lokalnej gospodarki i rynku pracy. Obecna struktura gospodarcza gminy oparta jest głównie na mikroprzedsiębiorstwach, które mają ograniczoną zdolność do tworzenia nowych miejsc pracy. W efekcie znaczna część mieszkańców podejmuje zatrudnienie poza terenem gminy, co wpływa na odpływ kapitału ludzkiego i ogranicza rozwój lokalnego rynku. W połączeniu z procesami demograficznymi prowadzi to do stopniowego osłabiania potencjału gospodarczego gminy oraz zmniejszenia jej atrakcyjności inwestycyjnej.

Istotnym obszarem wyzwań jest także sfera przestrzenna i infrastrukturalna. Gmina charakteryzuje się bardzo niską gęstością zaludnienia oraz rozproszoną strukturą osadniczą, co znacząco utrudnia efektywne zarządzanie przestrzenią i rozwój infrastruktury. W badaniach mieszkańcy wskazywali również na potrzebę poprawy infrastruktury drogowej oraz transportowej jako jednego z kluczowych obszarów wymagających interwencji co jest działaniem systematycznym i powtarzalnym.

Ważnym wyzwaniem pozostaje także rozwój infrastruktury technicznej, w szczególności w zakresie gospodarki wodno-ściekowej oraz dostępu do nowoczesnych usług cyfrowych. Choć dostęp do sieci wodociągowej jest stosunkowo wysoki, to poziom

skanalizowania gminy pozostaje niewystarczający, szczególnie na terenach wiejskich. Dodatkowo ograniczony dostęp do szerokopasmowego Internetu stanowi barierę dla rozwoju gospodarczego, edukacyjnego oraz społecznego, zwłaszcza w kontekście rosnącego znaczenia cyfryzacji.

Kolejnym istotnym wyzwaniem jest jakość życia mieszkańców i dostępność usług publicznych. Wyniki badań ankietowych wskazują na zróżnicowane oceny poszczególnych aspektów funkcjonowania gminy, przy czym szczególnej uwagi wymagają obszary takie jak rynek pracy, dostęp do usług zdrowotnych, infrastruktura oraz możliwości spędzania czasu wolnego. Jednocześnie mieszkańcy wskazują na potrzebę podejmowania inwestycji poprawiających codzienne warunki życia oraz zwiększających atrakcyjność gminy jako miejsca zamieszkania.

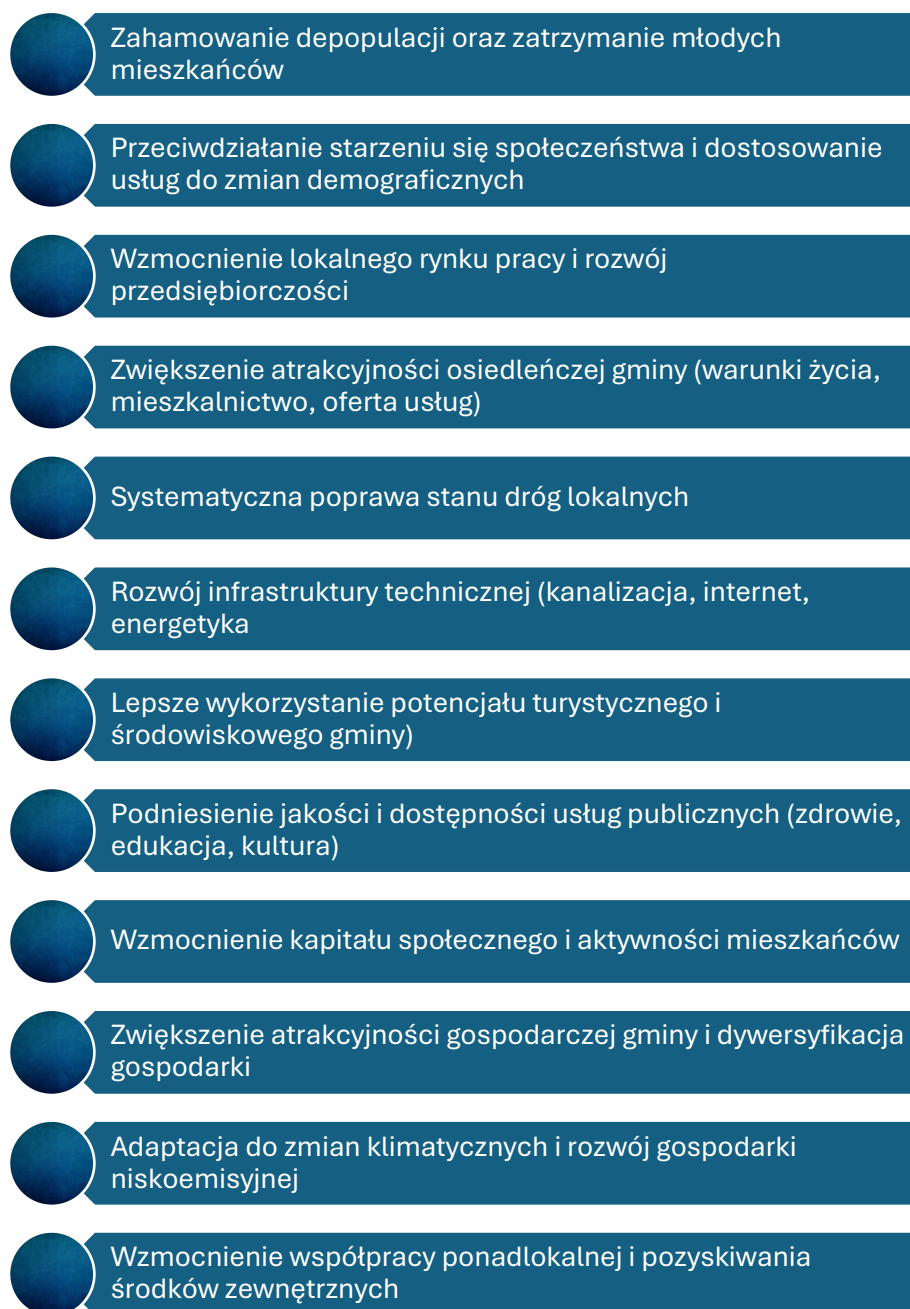
Pomimo tych wyzwań, gmina dysponuje istotnym potencjałem w postaci walorów przyrodniczych i krajobrazowych, które mogą stanowić podstawę dla rozwoju funkcji turystycznych, rekreacyjnych oraz poprawy jakości życia mieszkańców. Kluczowym wyzwaniem jest jednak ich skuteczne wykorzystanie w sposób zrównoważony, który pozwoli na rozwój gospodarczy przy jednoczesnym zachowaniu wartości środowiskowych.

Ważnym aspektem jest także rozwój kapitału społecznego i aktywności mieszkańców. Z jednej strony obserwuje się relatywnie wysoką aktywność społeczną i kulturalną, z drugiej jednak istnieje potrzeba dalszego wzmacniania zaangażowania obywatelskiego, szczególnie wśród młodszych grup mieszkańców. Istotne będzie również tworzenie warunków dla integracji społecznej oraz rozwoju inicjatyw lokalnych.

Na rozwój gminy istotny wpływ mają również uwarunkowania zewnętrzne, w tym sytuacja gospodarcza kraju, dostęp do środków finansowych oraz polityki publiczne, w szczególności związane z transformacją energetyczną i zmianami klimatycznymi. Konieczność dostosowania się do nowych wymagań, takich jak rozwój gospodarki niskoemisyjnej czy adaptacja do zmian klimatu, będzie stanowić dodatkowe wyzwanie dla samorządu, mieszkańców oraz przedsiębiorców.

Podsumowując, Gmina Biała Piska stoi przed szeregiem powiązanych ze sobą wyzwań rozwojowych, wśród których kluczowe znaczenie mają procesy demograficzne, rozwój rynku pracy, poprawa infrastruktury oraz zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej. Jednocześnie gmina posiada potencjały, które – odpowiednio wykorzystane – mogą stanowić fundament dla jej dalszego rozwoju. W perspektywie strategicznej najważniejsze będzie zintegrowane podejście do rozwoju, łączące działania w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej, ukierunkowane na poprawę jakości życia mieszkańców oraz budowanie trwałych podstaw rozwoju lokalnego.

Rysunek 1 Wyzwania Gminy Biała Piska

4. Wizja oraz cele rozwoju Gminy Biała Piska

Wizja rozwoju Gminy Biała Piska stanowi wyobrażenie pożądanego stanu w przyszłości, do którego prowadzą działania podejmowane przez samorząd, mieszkańców oraz partnerów społeczno-gospodarczych. Jej treść została ukształtowana zarówno w oparciu o wnioski płynące z diagnozy, jak i wyniki badań ankietowych oraz dyskusji prowadzonych podczas prac warsztatowych.

Analiza opinii mieszkańców wskazuje, że kluczowe znaczenie dla przyszłości gminy mają kwestie związane z jakością życia, w tym dostępnością miejsc pracy, poziomem usług publicznych, stanem infrastruktury oraz ogólnymi warunkami zamieszkania. Jednocześnie mieszkańcy wykazują silne przywiązanie do miejsca zamieszkania, co stanowi istotny potencjał rozwojowy. W badaniach zwracano uwagę na potrzebę poprawy dostępności komunikacyjnej, rozwoju infrastruktury technicznej, zwiększenia atrakcyjności gminy dla młodych osób oraz tworzenia warunków sprzyjających rozwojowi gospodarczemu.

Istotnym elementem tożsamości gminy są jej walory przyrodnicze oraz przestrzenne. Położenie w regionie o wysokich wartościach środowiskowych, duża powierzchnia oraz wysoka lesistość sprawiają, że gmina posiada potencjał do rozwoju funkcji mieszkaniowych, turystycznych i rekreacyjnych. Jednocześnie wyzwaniem pozostaje ich efektywne wykorzystanie przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Należy również podkreślić, że Gmina Biała Piska, jako wspólnota o stosunkowo niewielkiej liczbie mieszkańców i rozproszonej strukturze osadniczej, funkcjonuje w specyficznych warunkach rozwojowych. Ograniczone możliwości finansowe samorządu oraz konieczność realizacji kosztownych inwestycji infrastrukturalnych powodują, że szczególnego znaczenia nabiera zdolność do pozyskiwania środków zewnętrznych oraz współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego.

Próbując zdefiniować wizję rozwoju Gminy Biała Piska w perspektywie roku 2036, poszukiwano odpowiedzi na pytania dotyczące kierunków rozwoju, przyszłych funkcji gminy, jakości życia mieszkańców oraz czynników sukcesu rozwojowego.

Wizja rozwoju Gminy Biała Piska

Gmina Biała Piska w 2036 roku to nowoczesna i aktywna gmina miejsko-wiejska, wykorzystująca swoje położenie, walory środowiskowe oraz potencjał mieszkańców do budowania wysokiej jakości życia i stabilnego rozwoju lokalnej gospodarki.

Gmina jest atrakcyjnym miejscem do życia, pracy i rozwoju przedsiębiorczości, skutecznie przeciwdziałającym depopulacji oraz tworzącym dobre warunki dla młodych rodzin, osób aktywnych zawodowo i seniorów.

Gmina rozwija lokalną gospodarkę w oparciu o przedsiębiorczość, usługi oraz funkcje komplementarne wobec regionu Wielkich Jezior Mazurskich, oferując warunki dla spokojnego wypoczynku, rekreacji przyrodniczej i rozwoju gospodarki czasu wolnego.

Dzięki inwestycjom w infrastrukturę techniczną, transportową i cyfrową gmina zwiększa swoją dostępność i konkurencyjność, pozostając miejscem bezpiecznym, dobrze zarządzanym, otwartym na współpracę oraz szanującym swoje zasoby przyrodnicze i przestrzenne.

W strukturze celów rozwoju ważną rolę odgrywa misja. Misja jest faktycznie celem nadrzędnym prowadzonej polityki rozwoju lokalnego, odwołuje się do odbiorców działań i wskazuje w oparciu o jakie wartości powinna być prowadzona.

Misja co do zasady powinna być niezmienna w czasie, gdyż w przypadku działania samorządu lokalnego niezmiennie pozostają cele jego działania, a odbiorcami byli, są i będą mieszkańcy. **W Strategii Rozwoju Gminy Biała Piska przyjęto następującą Misję.**

Misja Gminy Biała Piska

Misją Gminy Biała Piska jest tworzenie przyjaznego, bezpiecznego i nowoczesnego miejsca do życia, które wykorzystuje swoje walory przyrodnicze, przestrzeń oraz aktywność mieszkańców do budowania trwałego rozwoju społecznego i gospodarczego.

Misja podkreśla nadrzędną rolę mieszkańców jako głównych odbiorców działań samorządu, a także konieczność prowadzenia rozwoju w sposób zintegrowany – uwzględniający potrzeby różnych grup społecznych, uwarunkowania przestrzenne oraz ograniczenia wynikające z sytuacji demograficznej i finansowej. Szczególny nacisk

położony jest na wzmacnianie kapitału społecznego oraz budowanie atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.

Z wizji, misji oraz wyzwań rozwojowych płyną cele rozwojowe oraz priorytety, które nawiązują do wymiaru społecznego, środowiskowego i gospodarczego. W celach skupiono się na trzech wymiarach, tj. wymiarze odnoszącym się do aktywności społecznej, środowiska i przyrody oraz sprawności w zarządzaniu gminą.

Rysunek 2. Cele i priorytety Strategii Rozwoju Gminy Biała Piska

Cel strategiczny 1: Wysoka jakość życia mieszkańców i rozwój kapitału społecznego	Cel strategiczny 2: Rozwój lokalnej gospodarki i rynku pracy	Cel strategiczny 3: Spójna i dostępna przestrzeń oraz rozwinięta infrastruktura	Cel strategiczny 4: Wykorzystanie potencjału środowiskowego i rozwój gospodarki czasu wolnego	Cel strategiczny 5: Sprawne zarządzanie i rozwój partnerski
Priorytet 1.1. Rozwój i poprawa jakości usług społecznych, zdrowotnych i edukacyjnych	Priorytet 2.1. Wspieranie przedsiębiorczości lokalnej i sektora MŚP	Priorytet 3.1. Rozwój i modernizacja infrastruktury drogowej	Priorytet 4.1. Rozwój lokalnych funkcji i usług opartych na potencjale przyrodniczym gminy	Priorytet 5.1. Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego gminy
Priorytet 1.2. Wsparcie rodzin, dzieci, młodzieży oraz seniorów	Priorytet 2.2. Tworzenie warunków dla inwestorów i rozwoju działalności gospodarczej	Priorytet 3.2. Poprawa dostępności transportowej i mobilności mieszkańców	Priorytet 4.2. Rozwój infrastruktury czasu wolnego, rekreacji i usług powiązanych z funkcjami turystycznymi	Priorytet 5.2. Zwiększenie skuteczności pozyskiwania środków zewnętrznych
Priorytet 1.3. Wzmacnianie aktywności społecznej i integracji mieszkańców	Priorytet 2.3. Rozwój lokalnych specjalizacji gospodarczych (turystyka, usługi, rolnictwo)	Priorytet 3.3. Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	Priorytet 4.3. Ochrona środowiska i zasobów przyrodniczych	Priorytet 5.3. Rozwój współpracy ponadlokalnej i partnerskiej
Priorytet 1.4. Rozwój infrastruktury kultury, sportu i rekreacji	Priorytet 2.4. Zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców	Priorytet 3.4. Rozwój infrastruktury cyfrowej (Internet szerokopasmowy)	Priorytet 4.4. Promocja gminy jako miejsca atrakcyjnego przyrodniczo	Priorytet 5.4. Efektywne zarządzanie finansami i inwestycjami
Priorytet 1.5. Zwiększenie atrakcyjności gminy jako miejsca do życia	Priorytet 2.5. Wykorzystanie nowych form zatrudnienia i pracy zdalnej	Priorytet 3.5. Racjonalne planowanie przestrzenne i przeciwdziałanie rozproszonemu zabudowy	Priorytet 4.5. Rozwój oferty czasu wolnego	Priorytet 5.5. Adaptacja do zmian klimatycznych i transformacji energetycznej

Poszczególne cele oraz priorytety wykazują się komplementarnością oraz są spójne z wyzwaniami rozwoju gminy Biała Piska.

Tabela 4. Wyzwania rozwojowe oraz cele i priorytety Strategii Rozwoju Gminy Biała Piska

Priorytety	Wyzwanie 1 Zahamowani e depopulacji oraz zatrzymanie młodych mieszkańców	Wyzwanie 2 Przeciwdziałanie starzeniu się społeczeństwa i dostosowanie usług do zmian demograficznych	Wyzwanie 3 Wzmocnienie lokalnego rynku pracy i rozwój przedsiębiorczości	Wyzwanie 4 Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej gminy (warunki życia, mieszkalnictwo , oferta usług)	Wyzwanie 5 Systematyczna poprawa stanu dróg lokalnych	Wyzwanie 6 Rozwój infrastruktury technicznej (kanalizacja, internet, energetyka)	Wyzwanie 7 Lepsze wykorzystanie potencjału turystycznego i środowiskowego o gminy	Wyzwanie 8 Podniesieni e jakości i dostępności usług publicznych (zdrowie, edukacja, kultura)	Wyzwanie 9 Wzmocnienie kapitału społecznego i aktywności mieszkańców	Wyzwanie 10 Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i dywersyfikacja gospodarki	Wyzwanie 11 Adaptacja do zmian klimatycznych i rozwój gospodarki niskoemisyjnej	Wyzwanie 12 Wzmocnienie współpracy ponadlokalnej i pozyskiwania środków zewnętrznych
1.1. Rozwój i poprawa jakości usług społecznych, zdrowotnych i edukacyjnych	+	+				(+)		+				
1.2. Wsparcie rodzin, dzieci, młodzieży oraz seniorów	+	+						(+)				
1.3. Wzmacnianie aktywności społecznej i integracji mieszkańców	(+)						+					
1.4. Rozwój infrastruktury kultury, sportu i rekreacji						+						
1.5. Zwiększenie atrakcyjności gminy jako miejsca do życia	+		+									(+)
2.1. Wsparcie przedsiębiorczości lokalnej i sektora MŚP			+						+			
2.2. Tworzenie warunków dla inwestorów i rozwoju działalności gospodarczej									+			
2.3. Rozwój lokalnych specjalizacji gospodarczych (turystyka, usługi, rolnictwo)					+				+			

Strategia Rozwoju Gminy Biała Piska na lata 2026-2036

Priorytety	Wyzwanie 1 Zahamowanie depopulacji oraz zatrzymanie młodych mieszkańców	Wyzwanie 2 Przeciwdziałanie starzeniu się społeczeństwa i dostosowanie usług do zmian demograficznych	Wyzwanie 3 Wzmocnienie lokalnego rynku pracy i rozwój przedsiębiorczości	Wyzwanie 4 Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej gminy (warunki życia, mieszkalnictwo, oferta usług)	Wyzwanie 5 Systematyczna poprawa stanu dróg lokalnych	Wyzwanie 6 Rozwój infrastruktury technicznej (kanalizacja, internet, energetyka)	Wyzwanie 7 Lepsze wykorzystanie potencjału turystycznego i środowiskowego o gminy	Wyzwanie 8 Podniesienie jakości i dostępności usług publicznych (zdrowie, edukacja, kultura)	Wyzwanie 9 Wzmocnienie kapitału społecznego i aktywności mieszkańców	Wyzwanie 10 Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i dywersyfikacja gospodarki	Wyzwanie 11 Adaptacja do zmian klimatycznych i rozwój gospodarki niskoemisyjnej	Wyzwanie 12 Wzmocnienie współpracy ponadlokalnej i pozyskiwania środków zewnętrznych
2.4. Zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców			+									
2.5. Wykorzystanie nowych form zatrudnienia i pracy zdalnej				+								
3.1. Rozwój i modernizacja infrastruktury drogowej			+									
3.2. Poprawa dostępności transportowej i mobilności mieszkańców			+									
3.3. Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej				+								
3.4. Rozwój infrastruktury cyfrowej (Internet szerokopasmowy)				+								
3.5. Racjonalne planowanie przestrzenne i przeciwdziałanie rozproszonemu zabudowy			(+)									
4.1. Rozwój lokalnych funkcji i usług opartych na potencjale przyrodniczym gminy					+							
4.2. Rozwój infrastruktury czasu wolnego,					+							

Strategia Rozwoju Gminy Biała Piska na lata 2026-2036

Priorytety	Wyzwanie 1 Zahamowani e depopulacji oraz zatrzymanie młodych mieszkańców	Wyzwanie 2 Przeciwdziałanie starzeniu się społeczeństwa i dostosowanie usług do zmian demograficznych	Wyzwanie 3 Wzmocnienie lokalnego rynku pracy i rozwój przedsiębiorczości	Wyzwanie 4 Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej gminy (warunki życia, mieszkalnictwo , oferta usług)	Wyzwanie 5 Systematyczna poprawa stanu drog lokalnych	Wyzwanie 6 Rozwój infrastruktury technicznej (kanalizacja, internet, energetyka)	Wyzwanie 7 Lepsze wykorzystanie potencjału turystycznego i środowiskowego o gminy	Wyzwanie 8 Podniesieni e jakości i dostępności usług publicznych (zdrowie, edukacja, kultura)	Wyzwanie 9 Wzmocnienie kapitału społecznego i aktywności mieszkańców	Wyzwanie 10 Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i dywersyfikacja gospodarki	Wyzwanie 11 Adaptacja do zmian klimatycznych i rozwój gospodarki niskoemisyjnej	Wyzwanie 12 Wzmocnienie współpracy ponadlokalnej i pozyskiwania środków zewnętrznych
rekreacji i usług powiązanych z funkcjami turystycznymi												
4.3. Ochrona środowiska i zasobów przyrodniczych									+		(+)	
4.4. Promocja gminy jako miejsca atrakcyjnego przyrodniczo					(+)							
4.5. Rozwój oferty czasu wolnego						+						
5.1. Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego gminy										+		
5.2. Zwiększenie skuteczności pozyskiwania środków zewnętrznych										+		
5.3. Rozwój współpracy ponadlokalnej i partnerskiej										+		(+)
5.4. Efektywne zarządzanie finansami i inwestycjami										(+)		
5.5. Adaptacja do zmian klimatycznych i transformacji energetycznej									+			

Źródło: opracowanie własne, gdzie „(+)” oznacza powiązania pośrednie, a „+” powiązania bezpośrednie

5. Priorytety oraz kierunki działań rozwoju gminy Biała Piska

Struktura hierarchiczna strategii ma swoje rozwinięcie w postaci kierunków działań, które przypisane zostały do poszczególnych priorytetów. Kierunki działań wynikają bezpośrednio z diagnozy, a ich brzmienie bazuje na zdolnościach realizacyjnych Gminy. Realizacja kierunków działań przyczyni się do osiągnięcia obrazu przyszłości nakreślonego w wizji rozwoju. Przy realizacji wybranych projektów i przedsięwzięć odpowiadających kierunkom działań należy brać pod uwagę ustalenia wpisane w misję. **Część wskazanych kierunków działań będzie możliwa do zrealizowania wyłącznie w oparciu o potencjał współpracy ponadlokalnej.**

Cel strategiczny 1: Wysoka jakość życia mieszkańców i rozwój kapitału społecznego

Realizacja celu pierwszego koncentruje się na poprawie warunków życia mieszkańców Gminy Biała Piska, przeciwdziałaniu negatywnym trendom demograficznym oraz wzmacnianiu kapitału społecznego jako jednego z kluczowych zasobów rozwojowych gminy. W warunkach depopulacji, starzenia się społeczeństwa oraz odpływu młodych mieszkańców, działania w tym obszarze mają charakter priorytetowy i przekrojowy.

Priorytet 1.1. Rozwój i poprawa jakości usług społecznych, zdrowotnych i edukacyjnych

Jednym z kluczowych wyzwań dla Gminy Biała Piska jest zapewnienie mieszkańcom dostępu do wysokiej jakości usług publicznych, które odpowiadają na ich realne potrzeby. Diagnoza wskazuje na ograniczoną dostępność części usług, szczególnie w zakresie ochrony zdrowia oraz specjalistycznej opieki medycznej, co ma istotne znaczenie w kontekście starzejącego się społeczeństwa. Jednocześnie rozproszona struktura osadnicza utrudnia równomierne zapewnienie dostępu do usług na całym obszarze gminy.

W tym kontekście priorytetem jest nie tylko utrzymanie istniejącej infrastruktury, ale przede wszystkim podnoszenie jakości świadczonych usług oraz ich lepsze dopasowanie do potrzeb różnych grup mieszkańców. Dotyczy to zarówno edukacji, jak i pomocy społecznej oraz opieki zdrowotnej. Szczególnego znaczenia nabiera rozwój usług środowiskowych oraz opiekuńczych, które pozwolą osobom starszym jak najdłużej funkcjonować w miejscu zamieszkania. Istotne jest również wzmacnianie współpracy z podmiotami zewnętrznymi w celu zwiększenia dostępności usług specjalistycznych.

Priorytet 1.2. Wsparcie rodzin, dzieci, młodzieży oraz seniorów

Procesy demograficzne zachodzące w gminie, w tym spadek liczby dzieci i młodzieży oraz wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, wymagają prowadzenia zróżnicowanej polityki społecznej uwzględniającej potrzeby różnych grup wiekowych. Wyniki badań

mieszkańców wskazują, że jednym z kluczowych oczekiwań jest poprawa warunków życia rodzin oraz stworzenie lepszych perspektyw dla młodych ludzi.

Priorytetem staje się zatem tworzenie warunków sprzyjających zakładaniu i utrzymaniu rodzin na terenie gminy, w tym poprzez rozwój oferty edukacyjnej, opiekuńczej oraz infrastrukturalnej. Równolegle konieczne jest podejmowanie działań skierowanych do młodzieży, które zwiększą ich zaangażowanie społeczne oraz ograniczą skalę migracji. W odniesieniu do osób starszych kluczowe znaczenie ma rozwój usług opiekuńczych, aktywizujących oraz integracyjnych, które pozwolą przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu i poprawią jakość życia tej grupy mieszkańców.

Priorytet 1.3. Wzmacnianie aktywności społecznej i integracji mieszkańców

Kapitał społeczny stanowi jeden z najważniejszych zasobów rozwojowych Gminy Biała Piska. Diagnoza oraz badania mieszkańców wskazują na istniejący potencjał aktywności społecznej, jednak jednocześnie ujawniają potrzebę jego dalszego wzmacniania i lepszego wykorzystania.

Priorytetem jest tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi inicjatyw oddolnych, wspieranie działalności organizacji pozarządowych oraz budowanie przestrzeni do współpracy i integracji mieszkańców. Szczególne znaczenie ma aktywizacja grup mniej zaangażowanych, w tym młodzieży oraz mieszkańców terenów wiejskich. Wzmocnienie więzi społecznych oraz poczucia wspólnoty lokalnej jest kluczowe dla przeciwdziałania negatywnym skutkom depopulacji oraz budowania trwałych podstaw rozwoju gminy.

Priorytet 1.4. Rozwój infrastruktury kultury, sportu i rekreacji

Jakość życia mieszkańców w dużej mierze zależy od dostępności infrastruktury umożliwiającej aktywne spędzanie czasu wolnego. Wyniki badań wskazują, że mieszkańcy oczekują rozwoju oferty w zakresie kultury, sportu i rekreacji, co ma szczególne znaczenie dla zatrzymania młodych osób oraz poprawy atrakcyjności gminy.

Priorytetem jest rozwój i modernizacja istniejącej infrastruktury oraz tworzenie nowych przestrzeni sprzyjających aktywności społecznej i fizycznej. Istotne jest również rozwijanie oferty wydarzeń kulturalnych i sportowych, które integrują społeczność lokalną i budują tożsamość gminy. Wykorzystanie walorów przyrodniczych gminy w tym zakresie stanowi dodatkowy potencjał, który może być efektywnie zagospodarowany.

Priorytet 1.5. Zwiększenie atrakcyjności gminy jako miejsca do życia

W kontekście nasilających się procesów migracyjnych jednym z kluczowych wyzwań jest zwiększenie atrakcyjności Gminy Biała Piska jako miejsca zamieszkania. Diagnoza wskazuje, że decyzje mieszkańców o pozostaniu lub opuszczeniu gminy są w dużej mierze uzależnione od dostępności pracy, jakości usług oraz warunków życia.

Priorytetem jest kompleksowe podejście do poprawy jakości życia, obejmujące zarówno rozwój infrastruktury, jak i usług oraz przestrzeni publicznych. Istotne znaczenie ma także rozwój mieszkalnictwa oraz poprawa estetyki przestrzeni, które wpływają na

postrzeganie gminy przez mieszkańców i potencjalnych nowych osiedleńców. Kluczowe jest również budowanie pozytywnego wizerunku gminy jako miejsca bezpiecznego, przyjaznego i oferującego dobre warunki do życia w otoczeniu przyrody.

Cel strategiczny 2: Rozwój lokalnej gospodarki i rynku pracy

Rozwój gospodarczy Gminy Biała Piska stanowi jeden z kluczowych warunków przeciwdziałania negatywnym trendom demograficznym oraz poprawy jakości życia mieszkańców. Diagnoza wskazuje, że lokalna gospodarka opiera się głównie na mikroprzedsiębiorstwach oraz działalności usługowej i rolniczej, co ogranicza jej zdolność do generowania miejsc pracy. Jednocześnie obserwowany jest odpływ mieszkańców, w szczególności osób młodych i aktywnych zawodowo, co dodatkowo osłabia potencjał rozwojowy gminy.

W tym kontekście celem działań jest wzmocnienie lokalnej przedsiębiorczości, zwiększenie liczby miejsc pracy oraz wykorzystanie istniejących zasobów i potencjałów rozwojowych gminy, w szczególności w obszarze turystyki, usług oraz gospodarki opartej na lokalnych walorach środowiskowych.

Priorytet 2.1. Wspieranie przedsiębiorczości lokalnej i sektora MŚP

Struktura gospodarki Gminy Biała Piska wskazuje na dominację mikroprzedsiębiorstw, które pełnią istotną rolę w funkcjonowaniu lokalnej gospodarki, jednak ich możliwości rozwojowe są ograniczone. Jednocześnie poziom przedsiębiorczości mieszkańców, choć zauważalny, nie przekłada się w pełni na rozwój rynku pracy.

Priorytetem jest stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi istniejących firm oraz powstawaniu nowych działalności gospodarczych. Obejmuje działania związane ze wzmacnianiem współpracy samorządu z lokalnymi przedsiębiorcami, wspieraniem dialogu gospodarczego oraz aktywnym uczestnictwem przedstawicieli biznesu w procesach konsultacyjnych i doradczych, w tym poprzez aktywne funkcjonowanie rad przedsiębiorców i innych form współpracy partnerskiej.

Priorytet 2.2. Tworzenie warunków dla inwestorów i rozwoju działalności gospodarczej

Rozwój infrastruktury drogowej realizowany jest w sposób systematyczny i dostosowany do możliwości finansowych gminy, jednak skala potrzeb inwestycyjnych powoduje konieczność kontynuacji działań modernizacyjnych w perspektywie długoterminowej.

Kluczową rolę w rozwoju gospodarczym gminy odgrywają małe i średnie przedsiębiorstwa, stanowiące podstawę lokalnego rynku pracy i aktywności

ekonomicznej, przy jednoczesnym wspieraniu działań zwiększających atrakcyjność inwestycyjną gminy dla większych podmiotów gospodarczych.

Priorytet 2.3. Rozwój lokalnych specjalizacji gospodarczych (turystyka, usługi, rolnictwo)

Jednocześnie potencjał środowiskowy i przestrzenny gminy stwarza warunki do rozwoju funkcji gospodarczych komplementarnych wobec głównych obszarów turystycznych regionu Wielkich Jezior Mazurskich.

Gmina może rozwijać działalności związane z rekreacją, usługami czasu wolnego, wypoczynkiem, aktywnością przyrodniczą oraz lokalną przedsiębiorczością, tworząc alternatywną ofertę wobec intensywnie zurbanizowanych i typowo turystycznych obszarów regionu.

Kierunek ten pozwala na budowanie własnej specjalizacji rozwojowej opartej na jakości życia, zasobach środowiskowych oraz zrównoważonym wykorzystaniu przestrzeni.

Priorytet 2.4. Zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców

Diagnoza wskazuje na ograniczoną zdolność lokalnej gospodarki do absorpcji siły roboczej, co skutkuje koniecznością podejmowania pracy poza terenem gminy. Jednocześnie część mieszkańców pozostaje bierna zawodowo, co stanowi niewykorzystany potencjał rozwojowy.

Priorytetem jest zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców poprzez działania wspierające wejście na rynek pracy, podnoszenie kwalifikacji oraz rozwój kompetencji dostosowanych do potrzeb rynku. Szczególne znaczenie ma aktywizacja osób młodych oraz kobiet, a także wspieranie osób powracających na rynek pracy. Istotne jest również tworzenie warunków sprzyjających łączeniu życia zawodowego i rodzinnego.

Priorytet 2.5. Wykorzystanie nowych form zatrudnienia i pracy zdalnej

Zmiany zachodzące na rynku pracy, w tym rozwój pracy zdalnej oraz usług cyfrowych, stwarzają nowe możliwości dla mieszkańców obszarów o ograniczonej dostępności lokalnego rynku pracy, takich jak Gmina Biała Piska.

Priorytetem jest wykorzystanie tych trendów poprzez rozwój infrastruktury cyfrowej, w szczególności dostępu do szerokopasmowego Internetu, oraz tworzenie warunków sprzyjających podejmowaniu pracy zdalnej. Działania te mogą przyczynić się zarówno do zatrzymania mieszkańców, jak i przyciągnięcia nowych osób, które poszukują miejsca do życia poza dużymi ośrodkami miejskimi, przy jednoczesnym zachowaniu aktywności zawodowej.

Cel strategiczny 3: Spójna i dostępna przestrzeń oraz rozwinięta infrastruktura

Rozwój przestrzenny i infrastrukturalny Gminy Biała Piska stanowi jeden z kluczowych warunków poprawy jakości życia mieszkańców oraz zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej gminy. Diagnoza wskazuje, że gmina charakteryzuje się bardzo niską gęstością zaludnienia oraz silnie rozproszoną strukturą osadniczą, co generuje istotne wyzwania w zakresie organizacji transportu, dostępu do usług oraz efektywnego rozwoju infrastruktury technicznej.

Jednocześnie stan infrastruktury oraz dostępność komunikacyjna były jednymi z najczęściej wskazywanych przez mieszkańców obszarów wymagających poprawy. W tym kontekście działania w ramach celu trzeciego mają charakter fundamentalny i warunkują skuteczność realizacji pozostałych celów strategicznych.

Priorytet 3.1. Rozwój i modernizacja infrastruktury drogowej

Stan infrastruktury drogowej oraz jej dostępność mają kluczowe znaczenie dla codziennego funkcjonowania mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego gminy. Rozproszony układ osadniczy powoduje, że sieć drogowa pełni szczególnie istotną rolę w zapewnieniu spójności przestrzennej oraz dostępu do usług i miejsc pracy.

Priorytetem jest systematyczna poprawa jakości dróg gminnych i lokalnych, w tym ich modernizacja, przebudowa oraz utrzymanie w odpowiednim stanie technicznym. Szczególne znaczenie ma poprawa dostępności do mniejszych miejscowości oraz eliminowanie barier komunikacyjnych, które ograniczają mobilność mieszkańców. Działania te powinny również uwzględniać poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Priorytet 3.2. Poprawa dostępności transportowej i mobilności mieszkańców

Istotnym obszarem działań pozostaje dalsza poprawa bezpieczeństwa oraz jakości infrastruktury drogowej na terenie gminy. Ze względu na rozproszony charakter osadnictwa oraz sezonowo zwiększony ruch użytkowników dróg, w tym rowerzystów i osób korzystających z walorów rekreacyjnych regionu i ruchu rolniczego, szczególnego znaczenia nabiera rozwój bezpiecznej infrastruktury drogowej i rowerowej.

Priorytetem jest zwiększenie dostępności transportowej poprzez rozwój i optymalizację systemu transportu publicznego, w tym połączeń autobusowych, a także poprawę powiązań z ośrodkami regionalnymi. Istotne jest również wspieranie alternatywnych form mobilności, takich jak transport współdzielony czy rozwój infrastruktury rowerowej, co może przyczynić się do poprawy dostępności usług oraz zwiększenia jakości życia mieszkańców.

Priorytet 3.3. Rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej

Jednym z istotnych wyzwań infrastrukturalnych w gminie pozostaje niedostateczny poziom rozwoju sieci kanalizacyjnej, szczególnie na terenach wiejskich. Choć dostęp do sieci wodociągowej jest stosunkowo wysoki, to dysproporcja pomiędzy poziomem zwodociągowania a skanalizowania stanowi istotne wyzwanie środowiskowe i jakościowe.

Priorytetem jest dalsza rozbudowa i modernizacja systemu gospodarki wodno-ściekowej, w tym rozwój sieci kanalizacyjnej oraz poprawa efektywności systemów oczyszczania ścieków. Działania te mają kluczowe znaczenie zarówno dla poprawy jakości życia mieszkańców, jak i dla ochrony środowiska naturalnego, który stanowi jeden z głównych zasobów gminy.

Priorytet 3.4. Rozwój infrastruktury cyfrowej (Internet szerokopasmowy)

Współczesny rozwój społeczno-gospodarczy w coraz większym stopniu uzależniony jest od dostępu do nowoczesnych technologii i usług cyfrowych. Diagnoza wskazuje, że dostęp do szerokopasmowego Internetu w gminie pozostaje ograniczony, co stanowi barierę zarówno dla mieszkańców, jak i przedsiębiorców.

Priorytetem jest zwiększenie dostępności infrastruktury cyfrowej, w szczególności na obszarach wiejskich, co umożliwi rozwój nowych form zatrudnienia, edukacji zdalnej oraz usług cyfrowych. Rozwój Internetu szerokopasmowego ma również kluczowe znaczenie dla zwiększenia atrakcyjności gminy jako miejsca do życia i prowadzenia działalności gospodarczej.

Priorytet 3.5. Racjonalne planowanie przestrzenne i przeciwdziałanie rozproszonemu zabudowy

Rozproszona struktura osadnicza Gminy Biała Piska stanowi jedno z głównych wyzwań w zakresie zarządzania przestrzenią. Prowadzi ona do zwiększenia kosztów utrzymania infrastruktury, utrudnia dostęp do usług oraz ogranicza możliwości efektywnego planowania rozwoju.

Priorytetem jest prowadzenie świadomej i zrównoważonej polityki przestrzennej, ukierunkowanej na koncentrację zabudowy w wybranych obszarach oraz racjonalne wykorzystanie istniejącej infrastruktury. Istotne znaczenie ma również poprawa estetyki przestrzeni publicznych oraz tworzenie funkcjonalnych i przyjaznych mieszkańcom przestrzeni, które będą sprzyjały integracji społecznej i poprawie jakości życia.

Cel strategiczny 4: Wykorzystanie potencjału środowiskowego i rozwój funkcji turystycznych

Gmina Biała Piska posiada istotny potencjał środowiskowy i przestrzenny, który może stanowić jeden z kluczowych czynników wspierających rozwój lokalny oraz poprawę jakości życia mieszkańców. Wysokie walory przyrodnicze, rozległe tereny zielone, lasy oraz spokojny charakter gminy tworzą warunki sprzyjające rozwojowi lokalnych funkcji i usług opartych na potencjale przyrodniczym oraz gospodarce czasu wolnego.

Rozwój w tym obszarze nie zakłada konkurowania z typowymi ośrodkami turystycznymi regionu Wielkich Jezior Mazurskich, lecz budowanie funkcji komplementarnych wobec głównych obszarów turystycznych regionu. Szczególne znaczenie będą miały działania związane z rozwojem lokalnych usług, rekreacji, aktywnych form wypoczynku, przedsiębiorczości oraz infrastruktury wspierającej pobyt i aktywność mieszkańców oraz osób odwiedzających gminę.

W kontekście rosnącego znaczenia jakości środowiska oraz zmieniających się trendów społecznych, związanych z poszukiwaniem miejsc atrakcyjnych przyrodniczo i oferujących wysoką jakość życia, rozwój funkcji opartych na zasobach naturalnych może stać się jednym z kluczowych kierunków rozwoju gminy.

Priorytet 4.1. Rozwój lokalnych funkcji i usług opartych na potencjale przyrodniczym gminy

Priorytet obejmuje działania związane z wykorzystaniem walorów środowiskowych, przestrzennych i krajobrazowych gminy dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, usług oraz aktywności społeczno-gospodarczej. Szczególne znaczenie będzie miało wspieranie funkcji komplementarnych wobec głównych obszarów turystycznych regionu **Wielkich Jezior Mazurskich, opartych na spokojniejszym modelu wypoczynku, rekreacji, turystyce przyrodniczej oraz usługach czasu wolnego.**

Rozwój lokalnych funkcji gospodarczych ma sprzyjać wzmocnieniu sektora małych i średnich przedsiębiorstw, tworzeniu miejsc pracy dla mieszkańców oraz zwiększaniu atrakcyjności gminy jako miejsca do życia, prowadzenia działalności gospodarczej i rozwoju usług związanych z pobytem, rekreacją oraz aktywnością lokalną.

Istotnym elementem działań będzie również rozwijanie lokalnych specjalizacji gospodarczych oraz wspieranie inicjatyw wykorzystujących potencjał przyrodniczy i przestrzenny gminy w sposób zrównoważony i dostosowany do jej charakteru.

Priorytet 4.2. Rozwój infrastruktury czasu wolnego, rekreacji i usług powiązanych z funkcjami turystycznymi

Priorytet obejmuje działania związane z rozwojem i modernizacją infrastruktury służącej rekreacji, aktywnemu wypoczynkowi oraz poprawie jakości życia mieszkańców i osób odwiedzających gminę. Szczególne znaczenie będzie miało tworzenie oraz rozwój przestrzeni i infrastruktury wspierającej funkcje czasu wolnego, w tym infrastruktury rekreacyjnej, rowerowej, sportowej oraz miejsc sprzyjających aktywności społecznej i wypoczynkowi.

Ważnym kierunkiem działań będzie także rozwój usług wspierających funkcje wypoczynkowe i rekreacyjne gminy, w sposób komplementarny wobec głównych obszarów turystycznych regionu. Działania te mają sprzyjać zwiększaniu atrakcyjności przestrzeni publicznych, poprawie bezpieczeństwa użytkowników infrastruktury oraz wzmacnianiu lokalnej aktywności gospodarczej związanej z gospodarką czasu wolnego.

Rozwój infrastruktury realizowany będzie z poszanowaniem walorów środowiskowych i krajobrazowych gminy oraz z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców, użytkowników sezonowych i ruchu rowerowego, szczególnie w okresie zwiększonej aktywności wakacyjnej.

Priorytet 4.3. Ochrona środowiska i zasobów przyrodniczych

Środowisko naturalne stanowi jeden z najważniejszych atutów Gminy Biała Piska, jednak jego ochrona wymaga konsekwentnych działań, szczególnie w kontekście rosnącej presji związanej z rozwojem gospodarczym oraz zmianami klimatycznymi.

Priorytetem jest prowadzenie działań na rzecz ochrony zasobów przyrodniczych, w tym poprawy jakości powietrza, ochrony wód oraz zachowania różnorodności biologicznej. Istotne znaczenie ma również rozwój infrastruktury technicznej, w szczególności gospodarki wodno-ściekowej, która bezpośrednio wpływa na stan środowiska. Działania te powinny być prowadzone w sposób zintegrowany, uwzględniający zarówno potrzeby mieszkańców, jak i konieczność zachowania walorów przyrodniczych dla przyszłych pokoleń.

Priorytet 4.4. Promocja gminy jako miejsca atrakcyjnego przyrodniczo

Pomimo znaczących walorów środowiskowych, Gmina Biała Piska nie wykorzystuje w pełni swojego potencjału w zakresie promocji jako miejsca atrakcyjnego turystycznie i osiedleńczo. W kontekście konkurencji pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego istotne jest budowanie rozpoznawalnej marki gminy.

Priorytetem jest prowadzenie działań promocyjnych ukierunkowanych na wykorzystanie atutów przyrodniczych i krajobrazowych gminy, zarówno w kontekście turystyki, jak

i przyciągania nowych mieszkańców. Istotne znaczenie ma również rozwój współpracy z podmiotami regionalnymi oraz tworzenie spójnego wizerunku gminy jako miejsca przyjaznego naturze i oferującego wysoką jakość życia.

Priorytet 4.5. Rozwój oferty czasu wolnego

Jakość życia mieszkańców w dużej mierze zależy od możliwości spędzania czasu wolnego oraz dostępności różnorodnych form aktywności. Wyniki badań mieszkańców wskazują na potrzebę rozwoju oferty w tym zakresie, szczególnie w kontekście młodych mieszkańców oraz rodzin.

Priorytetem jest rozwój oferty czasu wolnego, obejmującej zarówno działania kulturalne, sportowe, jak i rekreacyjne, z wykorzystaniem zasobów przyrodniczych gminy. Istotne jest tworzenie przestrzeni sprzyjających integracji społecznej oraz aktywności fizycznej, które będą dostępne dla różnych grup mieszkańców. Rozwój tej oferty może również stanowić element wzmacniający atrakcyjność gminy jako miejsca do życia.

Cel strategiczny 5: Sprawne zarządzanie i rozwój partnerski

Sprawność funkcjonowania samorządu oraz zdolność do efektywnego zarządzania rozwojem stanowią kluczowy warunek realizacji wszystkich celów strategicznych Gminy Biała Piska. W warunkach ograniczonych zasobów finansowych, wynikających m.in. z malejącej liczby mieszkańców oraz relatywnie niewielkiej bazy podatkowej, szczególnego znaczenia nabiera efektywność działań administracyjnych, zdolność do pozyskiwania środków zewnętrznych oraz rozwój współpracy z partnerami.

Diagnoza wskazuje, że skala potrzeb inwestycyjnych w gminie, zwłaszcza w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej, znacząco przewyższa możliwości finansowe samorządu. W związku z tym rozwój gminy w dużym stopniu uzależniony jest od skutecznego korzystania z dostępnych instrumentów wsparcia oraz prowadzenia polityki rozwoju opartej na współpracy i partnerstwie.

Priorytet 5.1. Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego gminy

Skuteczne zarządzanie rozwojem wymaga odpowiedniego przygotowania organizacyjnego i kompetencyjnego administracji samorządowej. W warunkach rosnącej złożoności procesów rozwojowych oraz konieczności realizacji projektów inwestycyjnych o dużej skali, istotne jest ciągłe wzmacnianie potencjału instytucjonalnego gminy.

Priorytetem jest rozwój kompetencji pracowników samorządowych, usprawnienie procesów zarządzania oraz wdrażanie nowoczesnych narzędzi administracyjnych. Istotne znaczenie ma także poprawa jakości obsługi mieszkańców oraz zwiększenie

dostępności usług administracyjnych, w tym poprzez wykorzystanie rozwiązań cyfrowych. Sprawnie funkcjonująca administracja stanowi fundament realizacji polityki rozwoju lokalnego.

Priorytet 5.2. Zwiększenie skuteczności pozyskiwania środków zewnętrznych

Ograniczone możliwości finansowe gminy sprawiają, że realizacja kluczowych inwestycji rozwojowych w dużej mierze uzależniona jest od pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym funduszy europejskich oraz krajowych programów wsparcia.

Priorytetem jest zwiększenie skuteczności w przygotowywaniu i realizacji projektów współfinansowanych ze źródeł zewnętrznych, co wymaga zarówno odpowiednich kompetencji, jak i zdolności do planowania strategicznego. Istotne jest także identyfikowanie nowych źródeł finansowania oraz elastyczne reagowanie na zmieniające się warunki programowe. Wysoka aktywność w tym zakresie pozwoli na realizację inwestycji, które w innym przypadku byłyby niemożliwe do sfinansowania z budżetu gminy.

Priorytet 5.3. Rozwój współpracy ponadlokalnej i partnerskiej

Współczesne procesy rozwojowe coraz częściej wymagają współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego oraz innymi partnerami. Dla Gminy Biała Piska, funkcjonującej w określonym układzie regionalnym, szczególne znaczenie ma budowanie relacji z sąsiednimi gminami, instytucjami oraz organizacjami.

Priorytetem jest rozwój współpracy ponadlokalnej, w szczególności w zakresie realizacji wspólnych inwestycji infrastrukturalnych, rozwoju turystyki oraz świadczenia usług publicznych. Istotne jest również wzmacnianie partnerstw z sektorem społecznym i gospodarczym, co pozwala na lepsze wykorzystanie lokalnych zasobów oraz zwiększenie efektywności podejmowanych działań.

Priorytet 5.4. Efektywne zarządzanie finansami i inwestycjami

W warunkach ograniczonych dochodów własnych oraz rosnących potrzeb inwestycyjnych kluczowe znaczenie ma racjonalne gospodarowanie środkami publicznymi oraz właściwe planowanie wydatków.

Priorytetem jest prowadzenie odpowiedzialnej polityki finansowej, zapewniającej stabilność budżetową oraz możliwość realizacji inwestycji rozwojowych. Istotne jest również zwiększenie efektywności wydatkowania środków oraz optymalizacja kosztów funkcjonowania gminy. Właściwe zarządzanie finansami stanowi podstawę dla długofalowego rozwoju oraz zwiększenia zdolności inwestycyjnej samorządu.

Priorytet 5.5. Adaptacja do zmian klimatycznych i transformacji energetycznej

Zmiany klimatyczne oraz związane z nimi regulacje i polityki publiczne stanowią coraz istotniejszy czynnik wpływający na rozwój jednostek samorządu terytorialnego. Gmina Biała Piska, ze względu na swój charakter przestrzenny i środowiskowy, jest szczególnie wrażliwa na skutki tych zmian.

Priorytetem jest podejmowanie działań zmierzających do zwiększenia odporności gminy na zmiany klimatu, w tym rozwój gospodarki niskoemisyjnej, poprawa efektywności energetycznej oraz ochrona zasobów naturalnych. Istotne znaczenie ma również edukacja ekologiczna mieszkańców oraz wdrażanie rozwiązań ograniczających negatywny wpływ działalności człowieka na środowisko.

6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Biała Piska

6.1. Założenia struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy w kontekście ustaleń Strategii Rozwoju Gminy Biała Piska

Gmina Biała Piska położona jest w południowo-wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, na obszarze Pojezierza Etckiego, stanowiącego część Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Jest to gmina miejsko-wiejska o znacznym obszarze wynoszącym około 420 km², co przy liczbie mieszkańców na poziomie nieco ponad 10 tys. przekłada się na bardzo niską gęstość zaludnienia, wynoszącą około 24 osoby na 1 km². Uwarunkowania te mają bezpośredni wpływ na kształt struktury osadniczej, sposób zagospodarowania przestrzeni oraz organizację systemu usług publicznych.

Struktura sieci osadniczej gminy ma charakter wyraźnie rozproszony i wieloelementowy. Obejmuje miasto Biała Piska jako centralny ośrodek miejski oraz liczne miejscowości wiejskie, w tym kilkadziesiąt sołectw i osad o zróżnicowanej wielkości i funkcjach. Rozproszenie osadnictwa stanowi jedną z kluczowych cech przestrzennych gminy, generując zarówno określone potencjały, jak i istotne ograniczenia rozwojowe. W szczególności wpływa ono na dostępność usług, koszty utrzymania infrastruktury oraz poziom integracji społecznej mieszkańców.

W układzie funkcjonalno-przestrzennym gminy wyraźnie wyróżnia się miasto Biała Piska, które pełni rolę głównego ośrodka administracyjnego, usługowego i społecznego. Koncentrują się tu najważniejsze instytucje publiczne, w tym Urząd Miejski, placówki oświatowe, jednostki ochrony zdrowia, instytucje kultury, a także podstawowa infrastruktura handlowa i usługowa. Miasto stanowi centrum życia społeczno-gospodarczego gminy, pełniąc funkcje obsługi mieszkańców zarówno z obszaru miejskiego, jak i wszystkich miejscowości wiejskich. W strukturze zabudowy miasta dominuje zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna oraz wielorodzinna, uzupełniona funkcjami usługowymi, co nadaje mu charakter lokalnego centrum wielofunkcyjnego.

Drugą kategorię jednostek osadniczych stanowią większe miejscowości wiejskie, pełniące funkcje uzupełniające wobec ośrodka gminnego. Są to wsie o stosunkowo większej liczbie mieszkańców oraz lepszym dostępie do podstawowej infrastruktury i usług, takich jak szkoły podstawowe, świetlice wiejskie, obiekty sportowe czy punkty handlowe. Miejscowości te odgrywają istotną rolę w integracji lokalnych społeczności oraz w zapewnianiu dostępu do usług na poziomie ponadlokalnym, szczególnie w kontekście rozproszonej struktury osadniczej gminy.

Pozostałe miejscowości mają charakter typowo wiejski i rolniczy, z dominacją zabudowy jednorodzinnej oraz zagrodowej. Zabudowa w tych miejscowościach najczęściej ma charakter pasmowy, rozwijający się wzdłuż dróg lokalnych, co jest typowe dla obszarów wiejskich o historycznie ukształtowanej strukturze osadniczej. Funkcje tych jednostek

koncentrują się przede wszystkim wokół rolnictwa, a ich rola w systemie osadniczym gminy polega na utrzymaniu ciągłości osadnictwa oraz wykorzystaniu zasobów przestrzennych i środowiskowych.

W strukturze osadniczej gminy zauważalna jest również tendencja do stopniowego rozwoju funkcji mieszkaniowej, co znajduje odzwierciedlenie we wzroście liczby budynków mieszkalnych oraz mieszkań w ostatnich latach. Proces ten ma jednak charakter umiarkowany i nie prowadzi do istotnych przekształceń przestrzennych, co wynika m.in. z ograniczonego popytu oraz uwarunkowań demograficznych, w tym spadku liczby ludności. Jednocześnie obserwuje się potencjał do rozwoju funkcji osiedleńczej, szczególnie w kontekście rosnącego znaczenia pracy zdalnej oraz migracji z większych ośrodków miejskich na obszary o wyższej jakości środowiska.

Istotnym elementem struktury przestrzennej gminy jest również rozmieszczenie funkcji gospodarczych. Ze względu na brak większych ośrodków przemysłowych, działalność gospodarcza ma charakter rozproszony i koncentruje się głównie w mieście Biała Piska oraz w wybranych miejscowościach wiejskich. Dominują niewielkie podmioty gospodarcze, w tym mikroprzedsiębiorstwa oraz działalność rolnicza. Tereny aktywności gospodarczej mają ograniczony zasięg, co wpływa na strukturę zatrudnienia oraz konieczność dojazdów mieszkańców do pracy poza obszarem gminy.

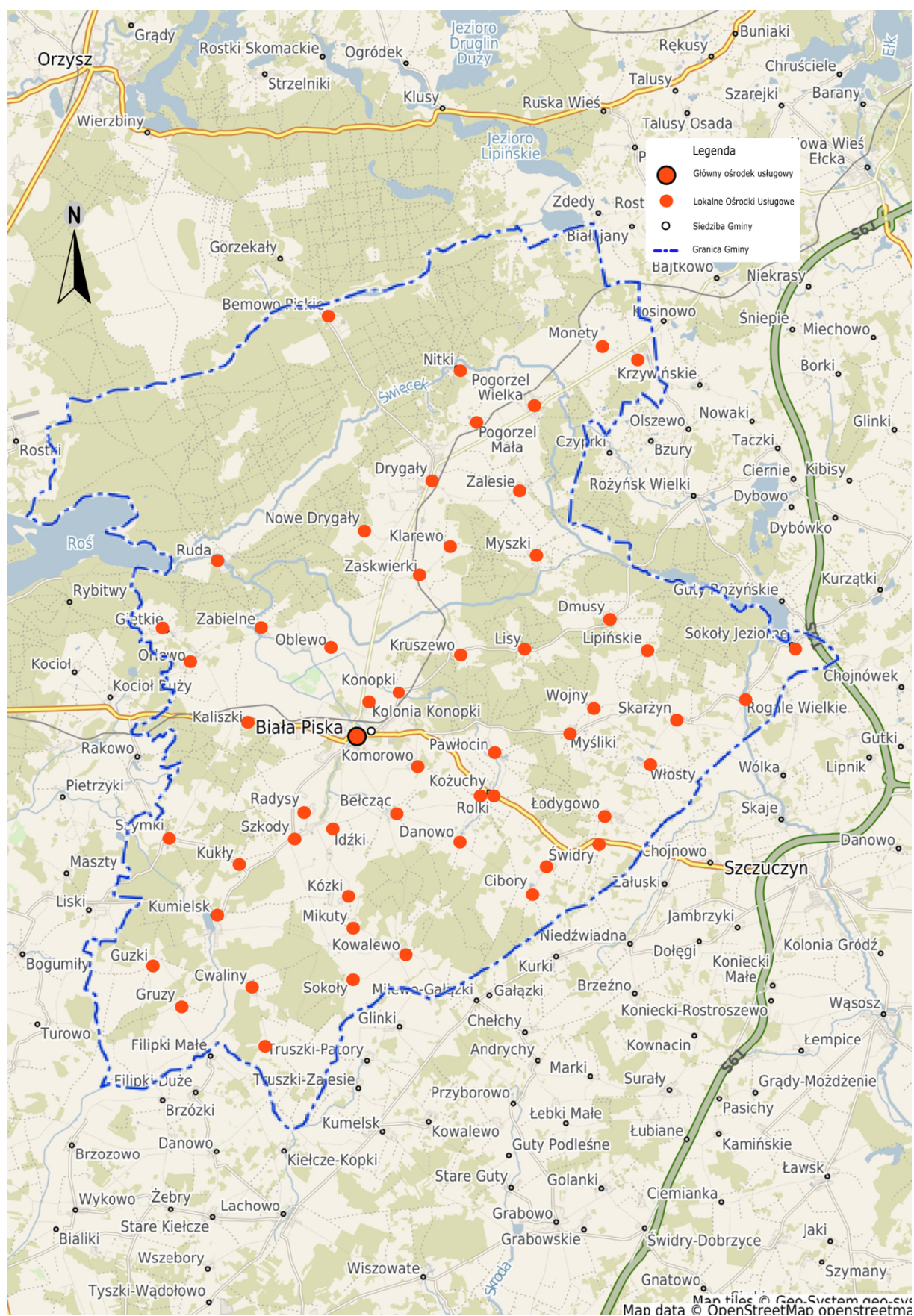
Uwarunkowania przestrzenne gminy, w tym wysoka lesistość przekraczająca 40% powierzchni oraz obecność licznych obszarów chronionych, w znacznym stopniu determinują kierunki rozwoju sieci osadniczej. Z jednej strony stanowią one istotny potencjał dla rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych, z drugiej natomiast wprowadzają ograniczenia w zakresie lokalizacji nowych inwestycji i rozbudowy infrastruktury. Wymaga to prowadzenia polityki przestrzennej w sposób zrównoważony, uwzględniający zarówno potrzeby rozwojowe, jak i konieczność ochrony zasobów środowiskowych.

Istotnym elementem struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy pozostaje rozwój funkcji mieszkaniowych oraz tworzenie warunków sprzyjających osiedlaniu się nowych mieszkańców. W kontekście obserwowanych procesów depopulacyjnych oraz odpływu osób młodych szczególnego znaczenia nabiera wspieranie rozwoju budownictwa mieszkaniowego dostosowanego do potrzeb rodzin, osób aktywnych zawodowo oraz mieszkańców poszukujących spokojnych i bezpiecznych warunków życia poza dużymi ośrodkami miejskimi.

Rozwój zabudowy mieszkaniowej powinien odbywać się w sposób uporządkowany i zrównoważony, z uwzględnieniem istniejącej struktury osadniczej gminy, dostępności infrastruktury technicznej oraz konieczności ograniczania nadmiernego rozpraszania zabudowy. Szczególne znaczenie będzie miało wzmacnianie funkcji mieszkaniowych miasta Biała Piska oraz wybranych miejscowości posiadających potencjał infrastrukturalny i komunikacyjny.

Ważnym kierunkiem działań pozostaje również zwiększanie atrakcyjności osiedleńczej gminy poprzez poprawę jakości przestrzeni publicznych, rozwój infrastruktury technicznej, cyfrowej i społecznej oraz tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi budownictwa jednorodzinnego i inwestycji mieszkaniowych o umiarkowanej intensywności.

Ze względu na walory środowiskowe i przestrzenne gminy rozwój funkcji mieszkaniowych może stanowić jeden z elementów wzmacniających lokalną gospodarkę oraz wspierać proces przyciągania nowych mieszkańców, w tym osób pracujących zdalnie oraz poszukujących wysokiej jakości życia w otoczeniu przyrodniczym.

Mapa 1. Struktura osadnicza gminy Biała Piska

6.2. System powiązań przyrodniczych na obszarze gminy Biała Piska

Gmina Biała Piska położona jest w obrębie makroregionu Pojezierza Mazurskiego, a w szczególności w mezoregionie Pojezierza Ełckiego, zgodnie z podziałem fizyczno-geograficznym Polski według J. Kondrackiego. Uwarunkowania przyrodnicze gminy są silnie związane z genezą polodowcową tego obszaru, co znajduje odzwierciedlenie w urozmaiconej rzeźbie terenu, obecności licznych jezior, obniżen terenowych oraz rozbudowanej sieci hydrograficznej. Krajobraz gminy kształtowany jest przez mozaikę kompleksów leśnych, gruntów rolnych oraz zbiorników wodnych, co stanowi podstawę funkcjonowania lokalnych powiązań przyrodniczych.

Istotnym elementem systemu przyrodniczego gminy jest wysoka lesistość, przekraczająca 40% powierzchni, co znacząco wyróżnia ten obszar na tle wielu innych gmin w Polsce. Lasy tworzą zwarte kompleksy, które pełnią funkcje ekologiczne, krajobrazowe oraz retencyjne, a jednocześnie stanowią kluczowe korytarze ekologiczne umożliwiające migrację gatunków. Kompleksy leśne występują w różnych częściach gminy, tworząc powiązany system przestrzenny, który ma znaczenie zarówno lokalne, jak i ponadlokalne.

System powiązań przyrodniczych gminy oparty jest w dużej mierze na układzie hydrograficznym, który obejmuje rzeki, cieki wodne oraz jeziora. Obszar gminy znajduje się w zlewni rzeki Pisy, będącej ważnym elementem systemu wodnego regionu. Rzeka Pisa oraz jej dopływy stanowią naturalne osie powiązań ekologicznych, łączące różne elementy środowiska przyrodniczego. W dolinach rzecznych koncentrują się cenne siedliska przyrodnicze, a także obszary o podwyższonej bioróżnorodności.

Na terenie gminy występują również liczne jeziora, które wraz z terenami podmokłymi i obniżeniami terenu tworzą ważne ogniwa systemu przyrodniczego. Pełnią one funkcje retencyjne, klimatyczne oraz ekologiczne, a jednocześnie stanowią istotny element krajobrazu oraz potencjał dla rozwoju funkcji rekreacyjnych i turystycznych.

Znacząca część obszaru gminy objęta jest różnymi formami ochrony przyrody, co potwierdza wysoką wartość środowiskową tego obszaru. Występują tu obszary należące do sieci Natura 2000, w tym zarówno obszary siedliskowe, jak i ptasie, które chronią cenne siedliska oraz gatunki o znaczeniu europejskim. Ponadto na terenie gminy występują obszary chronionego krajobrazu oraz inne formy ochrony przyrody, takie jak pomniki przyrody. Obszary te pełnią kluczową rolę w zachowaniu ciągłości systemu przyrodniczego oraz utrzymaniu równowagi ekologicznej.

System przyrodniczy gminy charakteryzuje się stosunkowo wysokim stopniem spójności przestrzennej, jednak podlega on różnorodnym presjom związanym z działalnością człowieka. Do najważniejszych czynników oddziałujących na środowisko należą procesy związane z rolnictwem, zabudową rozproszoną oraz rozwojem infrastruktury technicznej. W szczególności niewystarczający poziom rozwoju gospodarki wodno-ściekowej

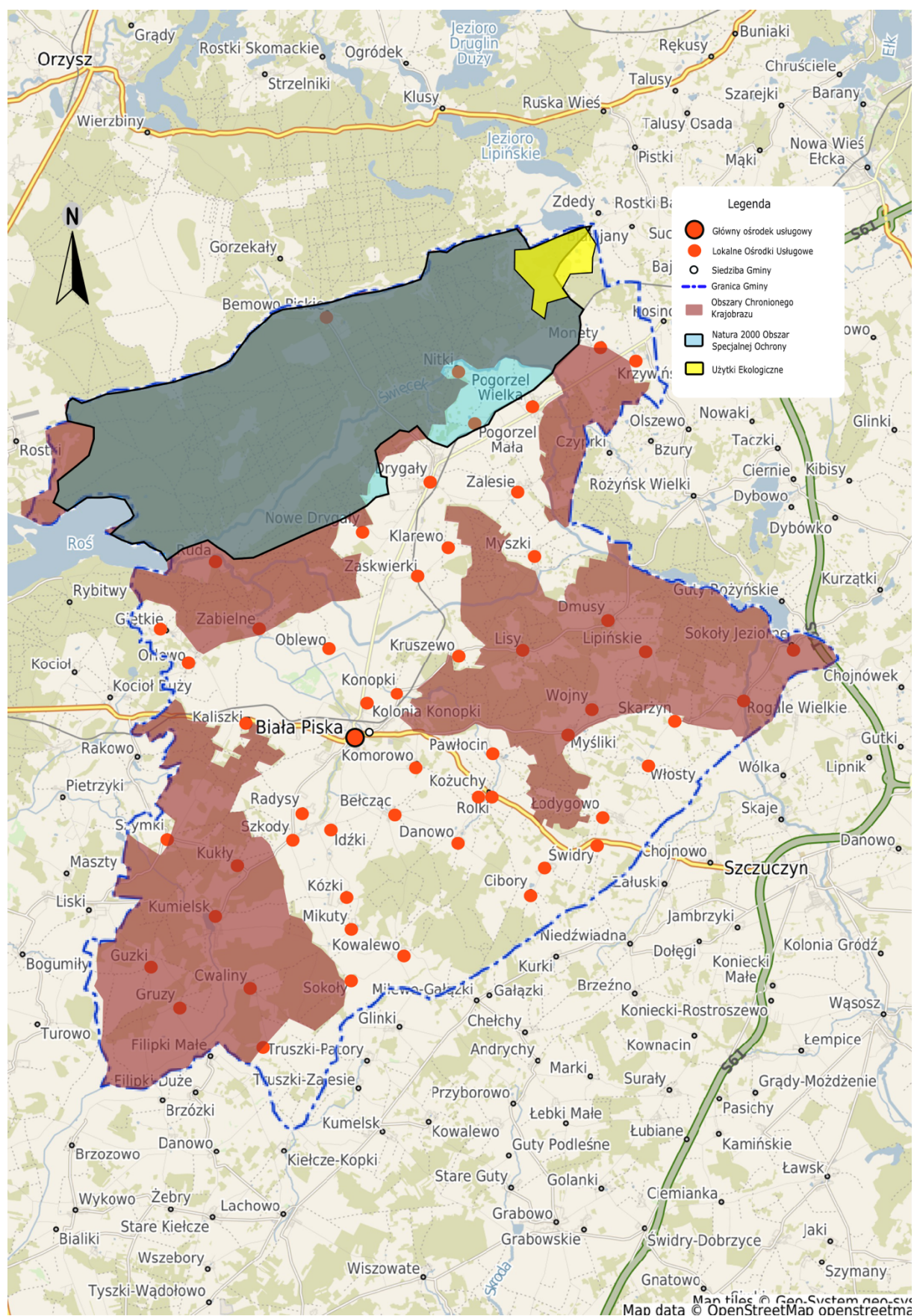
w części obszarów wiejskich może wpływać na stan wód powierzchniowych i podziemnych.

Istotnym zagrożeniem dla funkcjonowania systemu przyrodniczego są również zmiany klimatyczne, które przejawiają się m.in. w zwiększonej częstotliwości okresów suszy oraz intensywnych opadów. Zjawiska te mogą wpływać na stabilność ekosystemów oraz dostępność zasobów wodnych, co ma szczególne znaczenie w kontekście rolniczego charakteru części obszaru gminy.

Jednocześnie system przyrodniczy gminy stanowi jeden z jej najważniejszych potencjałów rozwojowych. Wysoka jakość środowiska naturalnego, duży udział terenów leśnych oraz obecność licznych jezior i cieków wodnych stwarzają korzystne warunki dla rozwoju funkcji turystycznych, rekreacyjnych oraz osiedleńczych. Kluczowym wyzwaniem pozostaje jednak takie kształtowanie polityki przestrzennej i środowiskowej, które pozwoli na pogodzenie potrzeb rozwojowych z koniecznością ochrony zasobów przyrodniczych.

W kontekście planowania strategicznego szczególnego znaczenia nabiera utrzymanie i wzmacnianie powiązań ekologicznych pomiędzy poszczególnymi elementami środowiska, w tym kompleksami leśnymi, dolinami rzecznyymi oraz obszarami wodnymi. Zapewnienie ciągłości tych powiązań jest niezbędne dla zachowania bioróżnorodności oraz stabilności systemu przyrodniczego.

Mapa 2. Powiązania Przyrodnicze Gminy Biała Piska

6.3. Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych

Układ transportowy Gminy Biała Piska stanowi jeden z kluczowych elementów determinujących jej funkcjonowanie społeczno-gospodarcze oraz dostępność przestrzenną. Ze względu na rozległy obszar gminy oraz jej rozproszoną strukturę osadniczą, system transportowy odgrywa szczególnie istotną rolę w zapewnieniu powiązań pomiędzy poszczególnymi miejscowościami, jak również w relacjach z otoczeniem regionalnym i ponadregionalnym.

Podstawę układu komunikacyjnego gminy stanowi sieć dróg publicznych różnych kategorii, w tym dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych. Najważniejszym elementem tego systemu jest droga krajowa nr 58, przebiegająca przez teren gminy i stanowiąca główną oś komunikacyjną o znaczeniu ponadlokalnym. Droga ta zapewnia powiązania z ośrodkami miejskimi regionu, w tym z Piszem, Szczuczynem oraz dalej z układem dróg krajowych i ekspresowych, co ma istotne znaczenie zarówno dla mieszkańców, jak i dla funkcjonowania lokalnej gospodarki.

Uzupełnieniem układu drogowego są drogi wojewódzkie, które pełnią funkcję powiązań regionalnych i zapewniają dostęp do sąsiednich gmin oraz ważnych ośrodków miejskich. Istotną rolę odgrywają również drogi powiatowe, które zapewniają komunikację pomiędzy miejscowościami gminy oraz łączą je z siecią dróg wyższego rzędu. Sieć ta, mimo stosunkowo dobrej dostępności przestrzennej, wymaga systematycznych działań modernizacyjnych, co wynika m.in. z dużych odległości pomiędzy miejscowościami oraz intensywności użytkowania.

Najliczniejszą grupę stanowią drogi gminne, które obsługują ruch lokalny i zapewniają dostęp do poszczególnych miejscowości oraz terenów zabudowy rozproszonej. Ich znaczenie jest szczególnie istotne w kontekście zapewnienia dostępności do usług publicznych oraz codziennego funkcjonowania mieszkańców. Jednocześnie stan techniczny części z tych dróg oraz ich parametry użytkowe stanowią jedno z głównych wyzwań infrastrukturalnych, wskazywanych zarówno w diagnozie, jak i w badaniach opinii mieszkańców.

Specyfika przestrzenna gminy powoduje, że podstawowym środkiem transportu pozostaje transport drogowy, jednak istotnym elementem systemu komunikacyjnego jest również transport kolejowy. Przez teren gminy przebiega linia kolejowa nr 219 Olsztyn Główny – Ełk, a w Białej Piskiej funkcjonuje przystanek kolejowy obsługujący regionalne połączenia pasażerskie. Dostępność transportu kolejowego zwiększa możliwości komunikacyjne mieszkańców, w szczególności w relacjach z Ełkiem i Olsztynem, jednak jego znaczenie ogranicza stosunkowo niewielka liczba połączeń oraz brak bezpośrednich połączeń z wieloma ośrodkami regionalnymi i krajowymi. W konsekwencji podstawową

rolę w codziennych podróżach mieszkańców nadal odgrywa transport drogowy oraz indywidualna komunikacja samochodowa.

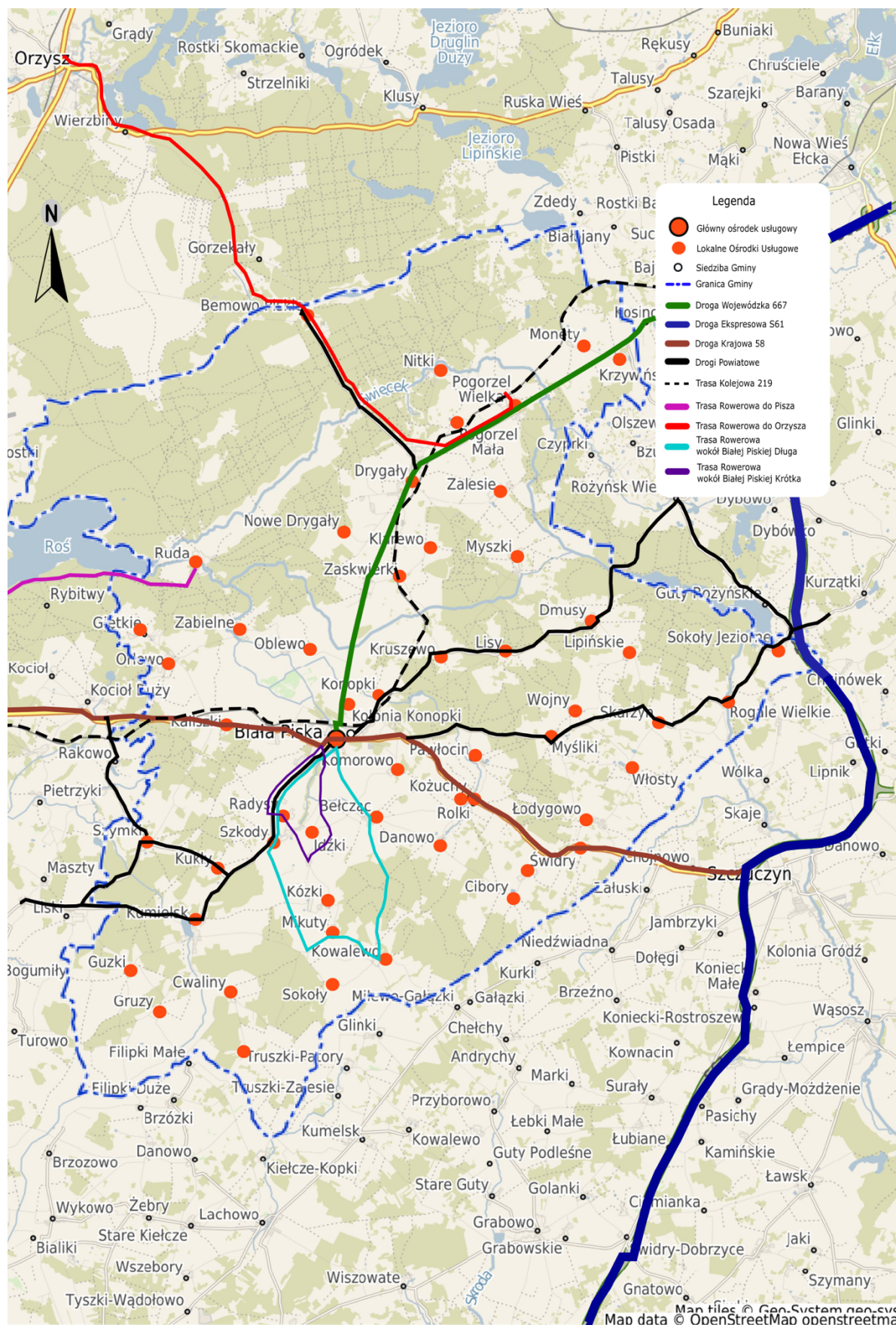
Transport publiczny na terenie gminy opiera się na połączeniach autobusowych oraz kolejowych, jednak ich dostępność i częstotliwość nie zawsze odpowiadają potrzebom mieszkańców, zwłaszcza zamieszkujących mniejsze miejscowości o rozproszonej strukturze osadniczej. W związku z tym jednym z istotnych kierunków rozwoju pozostaje poprawa dostępności transportowej oraz wzmacnianie integracji różnych środków transportu, co może przyczynić się do zwiększenia mobilności mieszkańców oraz atrakcyjności osiedleńczej gminy.

Istotnym elementem systemu transportowego są również powiązania wewnętrzne, zapewniające dostęp do miasta Biała Piska jako głównego ośrodka usługowego i administracyjnego. Codzienne przepływy mieszkańców koncentrują się wokół tego ośrodka, co podkreśla jego znaczenie jako centrum obsługi społecznej i gospodarczej gminy.

W zakresie infrastruktury pieszej i rowerowej gmina dysponuje ograniczonymi zasobami. Istniejące ciągi piesze koncentrują się głównie w obrębie miasta Biała Piska oraz w większych miejscowościach, natomiast na obszarach wiejskich ich dostępność jest ograniczona. Infrastruktura rowerowa ma charakter fragmentaryczny i nie tworzy spójnego systemu powiązań, co ogranicza możliwości wykorzystania tego środka transportu zarówno w codziennych dojazdach, jak i w celach rekreacyjnych.

Jednocześnie należy podkreślić, że gmina posiada znaczący potencjał do rozwoju transportu rowerowego, wynikający z walorów przyrodniczych oraz atrakcyjności krajobrazowej. Rozwój sieci tras rowerowych, powiązanych z regionalnymi i ponadregionalnymi szlakami turystycznymi, może przyczynić się zarówno do poprawy jakości życia mieszkańców, jak i do rozwoju funkcji turystycznych.

W perspektywie strategicznej nie przewiduje się zasadniczych zmian w przebiegu głównych korytarzy transportowych, jednak zakłada się ich stopniową modernizację oraz rozwój infrastruktury towarzyszącej. Kluczowe znaczenie będzie miała poprawa jakości dróg, zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz rozwój systemów transportu zbiorowego. Istotnym kierunkiem działań będzie również rozwój infrastruktury pieszej i rowerowej, szczególnie w kontekście zwiększenia dostępności usług oraz poprawy jakości życia mieszkańców.

Mapa 3. Główne korytarze i elementy sieci transportowej na terenie gminy Biała Piska

6.4. Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej

Infrastruktura techniczna

Infrastruktura techniczna Gminy Biała Piska stanowi jeden z kluczowych elementów warunkujących jakość życia mieszkańców oraz możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego. Ze względu na rozległy obszar gminy oraz jej rozproszoną strukturę osadniczą, rozwój i utrzymanie infrastruktury technicznej wiąże się z istotnymi wyzwaniami organizacyjnymi i finansowymi.

System zaopatrzenia w wodę na terenie gminy oparty jest na sieci wodociągowej obejmującej zdecydowaną większość miejscowości. Wskaźnik dostępności do sieci wodociągowej utrzymuje się na wysokim poziomie, co należy ocenić jako jeden z istotnych atutów infrastrukturalnych gminy. W dalszym ciągu funkcjonują jednak pojedyncze gospodarstwa korzystające z indywidualnych ujęć wody. Stan techniczny infrastruktury wodociągowej wymaga sukcesywnej modernizacji i dostosowania do współczesnych standardów, w szczególności w kontekście ograniczania strat wody oraz poprawy efektywności systemu.

Znacznie mniej korzystnie przedstawia się sytuacja w zakresie gospodarki ściekowej. Dostęp do sieci kanalizacyjnej jest wyraźnie ograniczony i koncentruje się głównie w mieście Biała Piska oraz w wybranych większych miejscowościach. W wielu obszarach wiejskich nadal dominują indywidualne systemy odprowadzania ścieków, co stanowi istotne wyzwanie środowiskowe i infrastrukturalne. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej oraz modernizacja istniejących systemów oczyszczania ścieków należy do kluczowych kierunków działań inwestycyjnych gminy.

Gospodarka odpadami na terenie gminy realizowana jest w ramach zorganizowanego systemu odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych. System ten obejmuje zarówno odbiór odpadów zmieszanych, jak i selektywną zbiórkę odpadów, co wpisuje się w obowiązujące standardy gospodarki obiegu zamkniętego. W ostatnich latach obserwowany jest wzrost ilości wytwarzanych odpadów, co stanowi wyzwanie zarówno organizacyjne, jak i finansowe dla samorządu.

Na terenie gminy nie funkcjonuje scentralizowany system ciepłowniczy. Ogrzewanie budynków realizowane jest indywidualnie, z wykorzystaniem różnych źródeł energii, w tym paliw stałych, gazu płynnego, energii elektrycznej oraz odnawialnych źródeł energii. Taki model zaopatrzenia w ciepło wpływa na jakość powietrza oraz poziom emisji zanieczyszczeń, co w kontekście polityki klimatycznej oraz działań na rzecz poprawy jakości środowiska stanowi istotne wyzwanie.

Infrastruktura energetyczna gminy oparta jest na sieci elektroenergetycznej zapewniającej dostęp do energii elektrycznej dla wszystkich miejscowości. System ten umożliwia realizację bieżących potrzeb mieszkańców oraz funkcjonowanie działalności

gospodarczej, jednak w kontekście transformacji energetycznej rośnie znaczenie rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz zwiększania efektywności energetycznej. Gmina posiada potencjał do rozwoju instalacji wykorzystujących energię słoneczną oraz inne formy OZE.

Istotnym elementem infrastruktury technicznej jest również dostęp do usług telekomunikacyjnych i internetu. W gminie obserwuje się stopniowy rozwój infrastruktury cyfrowej, jednak dostęp do szerokopasmowego internetu wciąż pozostaje ograniczony, szczególnie na obszarach wiejskich. W kontekście rosnącego znaczenia pracy zdalnej, edukacji cyfrowej oraz usług online, rozwój infrastruktury teleinformatycznej stanowi jedno z kluczowych wyzwań rozwojowych.

Infrastruktura społeczna

Infrastruktura społeczna Gminy Biała Piska koncentruje się przede wszystkim w mieście Biała Piska, które pełni rolę głównego ośrodka usługowego i administracyjnego. To właśnie w tym ośrodku zlokalizowana jest większość instytucji publicznych oraz infrastruktury zapewniającej realizację podstawowych usług społecznych.

Obsługę administracyjną mieszkańców zapewnia Urząd Miejski w Białej Piskiej, który realizuje zadania własne gminy oraz koordynuje działania rozwojowe. Istotną rolę w systemie usług społecznych pełni również Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, odpowiedzialny za realizację polityki społecznej oraz wsparcie mieszkańców znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

System oświaty w gminie obejmuje szkoły podstawowe oraz placówki wychowania przedszkolnego, które zapewniają dostęp do edukacji na poziomie lokalnym. Uczniowie kontynuujący naukę na poziomie ponadpodstawowym korzystają głównie z oferty edukacyjnej dostępnej w pobliskich miastach, co wpływa na konieczność codziennych dojazdów oraz może mieć znaczenie dla procesów migracyjnych młodych mieszkańców.

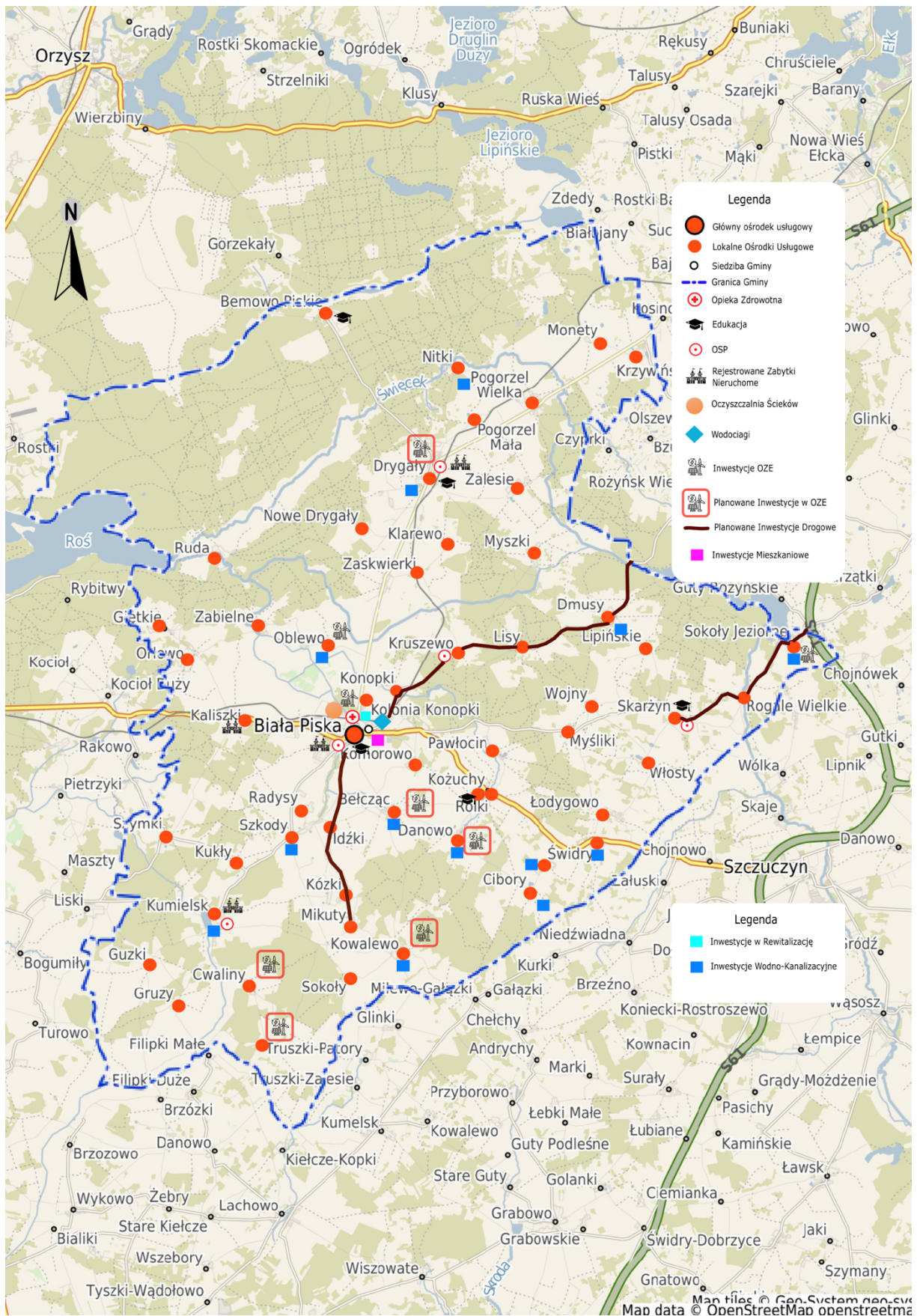
W zakresie ochrony zdrowia dostęp do usług medycznych na terenie gminy ma charakter podstawowy i obejmuje głównie opiekę podstawową. Dostęp do specjalistycznych usług medycznych oraz opieki szpitalnej realizowany jest poza obszarem gminy, co wpływa na dostępność tych usług dla mieszkańców, szczególnie w kontekście starzejącego się społeczeństwa.

Istotnym elementem infrastruktury społecznej jest oferta w zakresie kultury, sportu i rekreacji. Na terenie gminy funkcjonują instytucje kultury, w tym ośrodki kultury i biblioteki, które pełnią ważną rolę w integracji społecznej oraz aktywizacji mieszkańców. Uzupełnieniem tej oferty są obiekty sportowe oraz tereny rekreacyjne, które umożliwiają aktywne spędzanie czasu wolnego.

W strukturze społecznej gminy ważną rolę odgrywają również jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, które oprócz funkcji związanych z bezpieczeństwem publicznym pełnią

istotną rolę społeczną i integracyjną. Stanowią one jeden z filarów lokalnej aktywności społecznej oraz zaangażowania mieszkańców.

Na obszarach wiejskich istotnym elementem infrastruktury społecznej są świetlice wiejskie, które stanowią przestrzeń spotkań i aktywności lokalnych społeczności. Ich rola w kontekście integracji społecznej oraz budowania kapitału społecznego jest szczególnie istotna w warunkach rozproszonej struktury osadniczej.

Mapa 4. Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej Gminy Biała Piska

7. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Biała Piska

1. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

Polityka przestrzenna Gminy Biała Piska powinna być prowadzona w sposób zapewniający zachowanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego, które stanowi jeden z najważniejszych zasobów rozwojowych gminy oraz czynnik determinujący jej atrakcyjność osadniczą i turystyczną. Szczególne znaczenie ma ochrona bioróżnorodności oraz utrzymanie integralności systemu przyrodniczego, opartego na rozległych kompleksach leśnych, dolinach cieków wodnych oraz licznych zbiornikach wodnych.

W procesach planistycznych należy uwzględniać konieczność zachowania drożności korytarzy ekologicznych, które zapewniają ciągłość procesów przyrodniczych oraz migrację gatunków. W tym kontekście istotne jest ograniczanie fragmentacji przestrzeni, w szczególności poprzez racjonalne lokalizowanie nowej zabudowy oraz infrastruktury technicznej. Obszary objęte ochroną prawną, w tym Natura 2000 oraz inne formy ochrony przyrody, powinny być traktowane jako elementy kluczowe dla systemu przestrzennego gminy, wymagające szczególnej ochrony i uwzględnienia w planowaniu rozwoju.

W zakresie ochrony powietrza polityka przestrzenna powinna wspierać działania zmierzające do ograniczenia emisji zanieczyszczeń, w szczególności poprzez promowanie niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii oraz modernizację indywidualnych systemów grzewczych. Równocześnie istotne znaczenie ma kształtowanie zabudowy w sposób sprzyjający efektywności energetycznej oraz ograniczaniu strat ciepła.

W obliczu postępujących zmian klimatycznych kluczowe znaczenie ma zwiększanie odporności gminy na ich skutki, w tym poprzez rozwój małej retencji, ochronę terenów podmokłych oraz racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi. Działania te powinny być realizowane w sposób zintegrowany, obejmujący zarówno obszary zurbanizowane, jak i tereny rolnicze oraz leśne.

2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i krajobrazu

Dziedzictwo kulturowe Gminy Biała Piska stanowi istotny element jej tożsamości oraz potencjału rozwojowego. Polityka przestrzenna powinna uwzględniać konieczność zachowania i ochrony istniejących układów ruralistycznych, obiektów zabytkowych oraz elementów krajobrazu kulturowego, które współtworzą charakter przestrzeni gminy.

Nowa zabudowa powinna być projektowana w sposób harmonijnie wpisujący się w istniejące uwarunkowania przestrzenne, z poszanowaniem skali, formy oraz materiałów charakterystycznych dla danego obszaru. Szczególne znaczenie ma ochrona

krajobrazu otwartego, w tym terenów rolniczych oraz leśnych, które stanowią istotny element wizualny i funkcjonalny gminy.

W procesach inwestycyjnych należy unikać wprowadzania obiektów o charakterze dominant przestrzennych, które mogłyby zakłócać istniejącą kompozycję krajobrazu. Lokalizacja nowych inwestycji powinna być poprzedzona analizą ich wpływu na walory kulturowe i krajobrazowe.

3. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania przestrzennego, w tym potrzeby w zakresie zabudowy mieszkaniowej

Kształtowanie struktury przestrzennej gminy powinno odbywać się w sposób racjonalny i zrównoważony, z uwzględnieniem istniejących uwarunkowań demograficznych oraz infrastrukturalnych. W warunkach rozproszonej struktury osadniczej szczególne znaczenie ma koncentracja zabudowy w obszarach już zainwestowanych oraz w ich bezpośrednim sąsiedztwie.

Rozwój funkcji mieszkaniowej powinien być powiązany z dostępnością infrastruktury technicznej oraz społecznej, co pozwoli na ograniczenie kosztów jej rozbudowy oraz poprawę jakości życia mieszkańców. W planowaniu nowych terenów mieszkaniowych należy uwzględniać potrzeby różnych grup społecznych, w tym osób starszych, rodzin z dziećmi oraz osób pracujących zdalnie.

Istotnym elementem polityki przestrzennej jest również rozwój przestrzeni publicznych, które sprzyjają integracji społecznej oraz budowaniu kapitału społecznego. Przestrzenie te powinny być projektowane w sposób zapewniający ich funkcjonalność, dostępność oraz wysoką jakość estetyczną.

4. Zasady lokalizacji obiektów handlu i usług

Polityka przestrzenna gminy powinna wspierać rozwój zrównoważonej struktury usługowej, zapewniającej mieszkańcom dostęp do podstawowych usług w miejscu zamieszkania. Szczególne znaczenie ma rozwój lokalnych punktów handlowych i usługowych, które pełnią funkcje uzupełniające wobec większych ośrodków miejskich.

Lokalizacja obiektów handlowych o większej skali powinna być prowadzona w sposób rozważny, z uwzględnieniem ich wpływu na istniejącą strukturę gospodarczą oraz dostępność usług. Należy dążyć do unikania nadmiernej koncentracji funkcji handlowych w jednym miejscu, co mogłoby prowadzić do osłabienia lokalnej przedsiębiorczości.

5. Zasady lokalizacji inwestycji celu publicznego

Inwestycje celu publicznego powinny być lokalizowane w sposób zapewniający ich maksymalną dostępność dla mieszkańców oraz efektywność funkcjonalną. Szczególne znaczenie ma rozwój infrastruktury społecznej, dostosowanej do zmieniających się potrzeb demograficznych, w tym starzenia się społeczeństwa.

Modernizacja istniejących obiektów oraz rozwój nowych inwestycji powinny uwzględniać standardy dostępności oraz potrzeby osób o ograniczonej mobilności. Istotne jest również zapewnienie odpowiedniego poziomu usług w obszarach wiejskich, gdzie dostęp do infrastruktury społecznej jest często ograniczony.

6. Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

Rozwój systemów komunikacyjnych powinien koncentrować się na poprawie dostępności transportowej oraz bezpieczeństwa ruchu drogowego. Szczególne znaczenie ma rozwój infrastruktury drogowej oraz zwiększenie dostępności transportu publicznego.

Równocześnie należy rozwijać alternatywne formy mobilności, w tym transport rowerowy i pieszy, co przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz ograniczenia negatywnego wpływu transportu na środowisko.

W zakresie infrastruktury technicznej kluczowe znaczenie ma rozbudowa sieci kanalizacyjnej oraz poprawa dostępu do infrastruktury cyfrowej. Infrastruktura społeczna powinna być rozwijana w sposób odpowiadający rzeczywistym potrzebom mieszkańców.

7. Zasady rozwoju odnawialnych źródeł energii

Rozwój odnawialnych źródeł energii powinien być jednym z istotnych kierunków polityki przestrzennej gminy, przy jednoczesnym uwzględnieniu uwarunkowań środowiskowych oraz społecznych. Lokalizacja instalacji powinna być prowadzona w sposób minimalizujący konflikty przestrzenne oraz wpływ na środowisko.

8. Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących oddziaływać na środowisko

Realizacja przedsięwzięć o potencjalnie znaczącym wpływie na środowisko powinna być poprzedzona szczegółową analizą ich oddziaływania. Proces ten powinien uwzględniać zarówno aspekty przyrodnicze, jak i społeczne oraz krajobrazowe.

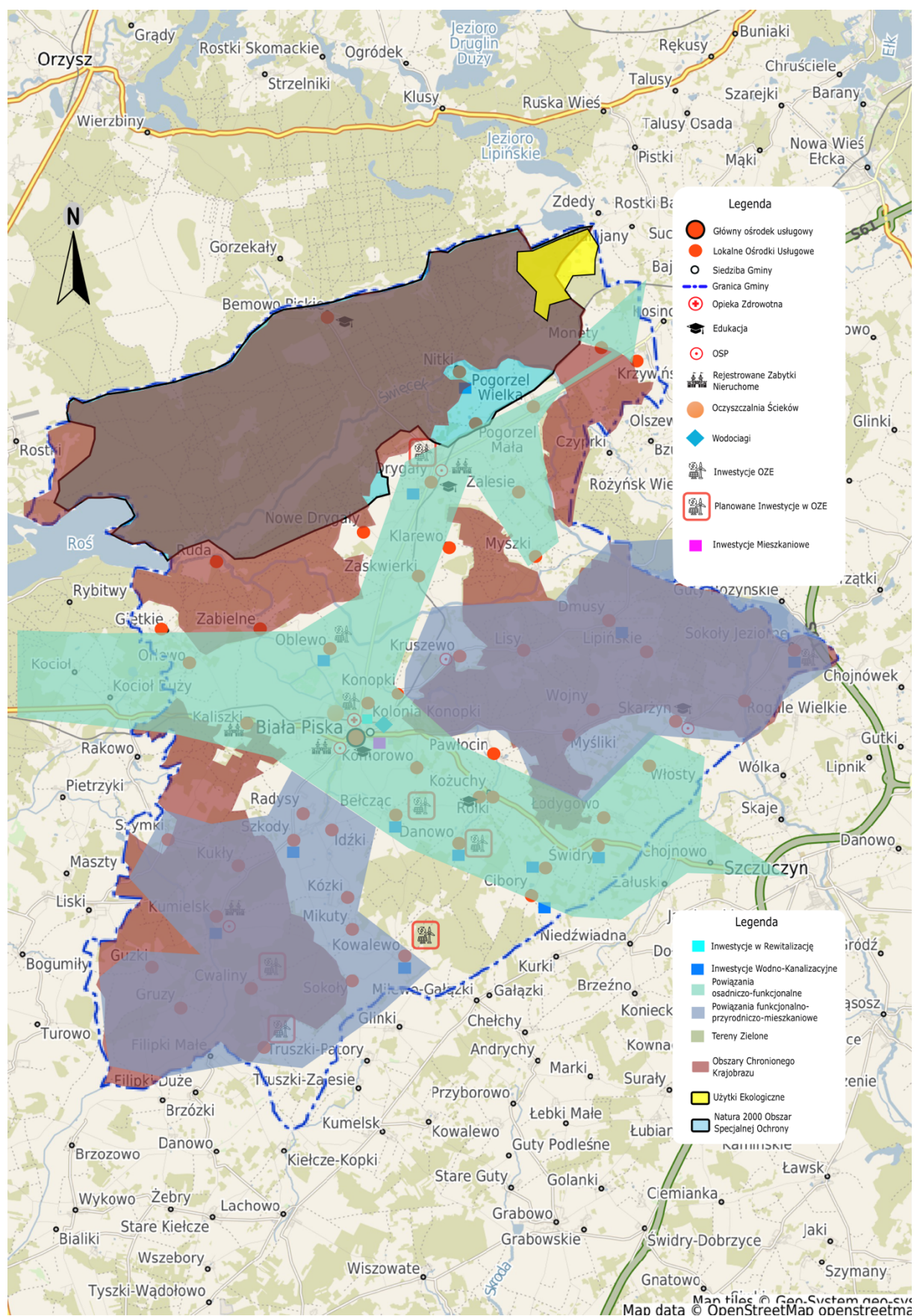
9. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Rolnictwo i leśnictwo stanowią istotne elementy struktury przestrzennej gminy. Polityka przestrzenna powinna dążyć do zachowania ich funkcji oraz racjonalnego wykorzystania zasobów. Należy ograniczać przekształcanie gruntów rolnych o wysokiej wartości produkcyjnej na cele nierolnicze.

10. Obszary wymagające przekształceń i działań rewitalizacyjnych

Na obecnym etapie nie wskazuje się jednoznacznie wyodrębnionych obszarów wymagających kompleksowej interwencji. Jednakże w przyszłości mogą zostać zidentyfikowane obszary wymagające rewitalizacji, szczególnie w kontekście poprawy jakości przestrzeni publicznych oraz funkcjonalności zabudowy.

Mapa 5. Docelowy model funkcjonalno-przestrzenny gminy Biała Piska

7.1. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej – Gmina Biała Piska

Pomimo utrzymujących się niekorzystnych trendów demograficznych oraz prognozowanego spadku liczby mieszkańców, Gmina Biała Piska będzie wymagała prowadzenia aktywnej polityki przestrzennej ukierunkowanej na rozwój nowej zabudowy mieszkaniowej oraz wzmacnianie atrakcyjności osiedleńczej gminy. Współczesne podejście do planowania rozwoju lokalnego wskazuje, że potrzeby mieszkaniowe powinny być analizowane nie tylko w oparciu o aktualną liczbę mieszkańców, lecz również z uwzględnieniem jakości zasobów mieszkaniowych, zmian społecznych, procesów migracyjnych, rozwoju nowych form pracy oraz długofalowych działań związanych z przeciwdziałaniem depopulacji i wzmacnianiem potencjału rozwojowego gminy.

W perspektywie do 2036 roku rozwój nowej tkanki mieszkaniowej na terenie Gminy Biała Piska należy traktować jako jeden z istotnych instrumentów wspierających stabilizację demograficzną oraz poprawę jakości życia mieszkańców. Odpowiednio przygotowana oferta mieszkaniowa może stanowić czynnik przyciągający nowych mieszkańców, w szczególności:

- osoby poszukujące wysokiej jakości życia poza dużymi ośrodkami miejskimi,
- rodziny zainteresowane zamieszkaniem w spokojnym i bezpiecznym otoczeniu przyrodniczym,
- osoby pracujące zdalnie i prowadzące działalność niezależną od lokalizacji,
- mieszkańców większych miast poszukujących terenów o niższej intensywności zabudowy i lepszych warunkach środowiskowych,
- osoby zainteresowane osiedlaniem się w regionach atrakcyjnych krajobrazowo i rekreacyjnie,
- mieszkańców i przedsiębiorców rozwijających działalność usługową, rekreacyjną oraz funkcje komplementarne wobec głównych obszarów turystycznych regionu Wielkich Jezior Mazurskich.

W ostatnich latach obserwowany jest wzrost znaczenia jakości środowiska zamieszkania jako jednego z kluczowych czynników wpływających na decyzje osiedleńcze mieszkańców. Gmina Biała Piska posiada w tym zakresie istotne przewagi wynikające z dużej powierzchni, wysokich walorów środowiskowych i krajobrazowych, rozległych terenów leśnych, niskiej intensywności zabudowy oraz spokojnego charakteru przestrzeni. Czynniki te mogą w przyszłości sprzyjać rozwojowi funkcji mieszkaniowych,

osiedleńczych i usługowych związanych z gospodarką czasu wolnego oraz poprawą jakości życia.

Rozwój nowej zabudowy mieszkaniowej powinien być rozpatrywany również w kontekście konieczności poprawy jakości istniejących zasobów mieszkaniowych oraz zwiększania dostępności mieszkań dla różnych grup społecznych. Szczęólnego znaczenia nabiera potrzeba:

- zwiększania dostępności mieszkań dla młodych rodzin,
- zatrzymanie młodych „milenialsów” w Gminie
- wspierania rozwoju budownictwa jednorodzinnego,
- tworzenia warunków dla rozwoju zabudowy mieszkaniowej powiązanej z lokalnymi usługami i aktywnością gospodarczą,
- rozwoju mieszkań komunalnych i społecznych,
- poprawy standardu technicznego istniejącej zabudowy,
- wspierania energooszczędnych i nowoczesnych form budownictwa,
- przygotowywania terenów wyposażonych w podstawową infrastrukturę techniczną.

Istotnym argumentem przemawiającym za utrzymaniem możliwości rozwoju nowej zabudowy mieszkaniowej jest również konieczność zwiększania konkurencyjności osiedleńczej gminy wobec innych obszarów regionu. Ograniczanie możliwości rozwoju mieszkalnictwa wyłącznie na podstawie prognoz demograficznych mogłoby prowadzić do dalszego osłabiania potencjału rozwojowego gminy, ograniczenia napływu nowych mieszkańców oraz zmniejszenia atrakcyjności społeczno-gospodarczej.

W polityce przestrzennej gminy zakłada się zatem utrzymanie możliwości wyznaczania nowych terenów zabudowy mieszkaniowej, szczególnie:

- w mieście Biała Piska jako lokalnym ośrodku koncentracji usług i funkcji społecznych,
- w miejscowościach posiadających dostęp do infrastruktury technicznej i układów komunikacyjnych,
- na terenach o wysokich walorach środowiskowych i krajobrazowych,
- w obszarach umożliwiających rozwój funkcji mieszkaniowych, usługowych i rekreacyjnych,
- w sąsiedztwie istniejącej zabudowy oraz terenów wyposażonych w podstawową infrastrukturę.

Rozwój funkcji mieszkaniowej powinien odbywać się z poszanowaniem ładu przestrzennego, walorów krajobrazowych oraz zasad zrównoważonego rozwoju. Preferowane powinny być działania ograniczające nadmierne rozproszenie zabudowy oraz wspierające efektywne wykorzystanie istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej.

Jednocześnie należy podkreślić, że zgodnie z aktualnymi kierunkami polityki rozwoju oraz dokumentami strategicznymi szczebla krajowego i regionalnego rozwój funkcji mieszkaniowych na obszarach miejsko-wiejskich i wiejskich coraz częściej traktowany jest jako narzędzie aktywizacji społeczno-gospodarczej oraz przeciwdziałania marginalizacji obszarów peryferyjnych. W szczególności odnosi się to do terenów posiadających wysokie walory środowiskowe, potencjał jakości życia oraz możliwości rozwoju lokalnych funkcji gospodarczych i usługowych.

W związku z powyższym Gmina Biała Piska zakłada prowadzenie polityki przestrzennej umożliwiającej elastyczny rozwój funkcji mieszkaniowej, dostosowanej zarówno do potrzeb obecnych mieszkańców, jak również potencjalnych nowych użytkowników przestrzeni gminy. Rozwój nowej zabudowy mieszkaniowej traktowany będzie jako element długofalowego wzmocnienia atrakcyjności społecznej, gospodarczej i osiedleńczej gminy oraz budowania warunków dla stabilizacji i stopniowej odbudowy potencjału demograficznego.

Założenia oraz kierunki rozwoju określone w Strategii Rozwoju Gminy Biała Piska pozostają spójne z dokumentem Planu Ogólnego Gminy oraz nie naruszają jego ustaleń w zakresie polityki przestrzennej i zasad zagospodarowania przestrzennego. Strategia ma charakter kierunkowy i wspierający wobec dokumentów planistycznych, wskazując cele i potrzeby rozwojowe gminy bez ingerencji w kompetencje oraz ustalenia wynikające z Planu Ogólnego.

Uzasadnienie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej.

Zgodnie z § 3 pkt 10 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii w sprawie sposobu przygotowania projektu planu ogólnego gminy, określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej powinno wynikać z przyjętych kierunków rozwoju jednostki samorządu terytorialnego oraz zostać odpowiednio uzasadnione. W przypadku Gminy Biała Piska potrzeba ta została określona w niniejszej Strategii Rozwoju i stanowi jeden z podstawowych warunków realizacji przyjętej polityki rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego.

Pomimo utrzymujących się niekorzystnych tendencji demograficznych, obejmujących systematyczny spadek liczby mieszkańców, ujemne saldo migracji oraz postępujący proces starzenia się społeczeństwa, Strategia nie zakłada biernego dostosowywania polityki przestrzennej do obserwowanych zjawisk. Wręcz przeciwnie – jednym z podstawowych założeń dokumentu jest prowadzenie aktywnej polityki rozwojowej,

której celem jest przeciwdziałanie depopulacji, zatrzymanie odpływu mieszkańców oraz stworzenie warunków sprzyjających napływowi nowych mieszkańców, w szczególności osób młodych, rodzin z dziećmi oraz osób aktywnych zawodowo.

Realizacja przyjętej wizji rozwoju Gminy Biała Piska do roku 2036 zakłada budowanie gminy jako atrakcyjnego miejsca do życia, pracy, prowadzenia działalności gospodarczej i inwestowania. W Strategii wskazano jednoznacznie, że jednym z najważniejszych wyzwań rozwojowych jest zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej gminy poprzez poprawę jakości życia mieszkańców, rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, rozwój przedsiębiorczości, poprawę dostępności usług publicznych oraz wykorzystanie walorów przyrodniczych i przestrzennych jako czynnika przewagi konkurencyjnej. Osiągnięcie tych celów nie będzie możliwe bez zapewnienia odpowiedniej podaży terenów przeznaczonych pod rozwój zabudowy mieszkaniowej.

Potrzeba wyznaczenia nowych terenów mieszkaniowych nie wynika zatem wyłącznie z prognozowanej liczby ludności, lecz przede wszystkim z przyjętego modelu rozwoju gminy, którego istotą jest tworzenie warunków umożliwiających odwrócenie niekorzystnych trendów demograficznych. Strategia zakłada zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej jako jeden z podstawowych instrumentów prowadzenia polityki rozwoju lokalnego. Oznacza to konieczność przygotowania odpowiedniej oferty terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe, zdolnej do zaspokojenia potrzeb zarówno obecnych mieszkańców, jak również osób planujących osiedlenie się na terenie gminy.

Przyjęte kierunki rozwoju znajdują odzwierciedlenie w celach strategicznych oraz priorytetach dokumentu, obejmujących między innymi zwiększenie atrakcyjności gminy jako miejsca do życia, wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, poprawę jakości infrastruktury technicznej i transportowej, rozwój usług społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi funkcji mieszkaniowych. Wszystkie wskazane działania pozostają ze sobą funkcjonalnie powiązane i wzajemnie się uzupełniają. Rozwój budownictwa mieszkaniowego stanowi w tym modelu jeden z kluczowych instrumentów osiągania celów strategicznych, wpływając jednocześnie na wzrost liczby mieszkańców, rozwój lokalnej przedsiębiorczości, zwiększenie dochodów własnych gminy oraz poprawę efektywności wykorzystania istniejącej infrastruktury.

Potrzeba zwiększenia podaży terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową znajduje również potwierdzenie w obserwowanych procesach rozwojowych zachodzących na terenie gminy. W ostatnich latach odnotowano wzrost liczby budynków mieszkalnych oraz wzrost liczby mieszkań, co świadczy o utrzymującym się zainteresowaniu realizacją inwestycji mieszkaniowych. Jednocześnie praktyka planistyczna i inwestycyjna gminy wskazuje na wzrost liczby wydawanych decyzji o warunkach zabudowy oraz utrzymujące się zainteresowanie terenami przeznaczonymi pod funkcje mieszkaniowe. Tendencje te potwierdzają istnienie rzeczywistego

zapotrzebowania na dalszy rozwój zabudowy mieszkaniowej i wskazują, że polityka przestrzenna gminy powinna zapewnić możliwość zaspokojenia tego popytu.

Należy również podkreślić, że rozwój nowej zabudowy mieszkaniowej będzie oddziaływał na realizację pozostałych celów Strategii. Zwiększenie liczby mieszkańców wpływa na poprawę potencjału społecznego gminy, wzrost aktywności gospodarczej, zwiększenie wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz podatku od nieruchomości, poprawę efektywności funkcjonowania infrastruktury technicznej i społecznej, a także wzmacnia lokalny rynek usług. Rozwój funkcji mieszkaniowej stanowi zatem istotny element wzmacniający trwały rozwój społeczno-gospodarczy Gminy Biała Piska.

Szczególna potrzeba wyznaczenia nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową wynika również z konieczności zapewnienia odpowiedniej rezerwy terenów inwestycyjnych w perspektywie wieloletniej. Polityka przestrzenna gminy powinna tworzyć warunki umożliwiające elastyczne reagowanie na zmieniające się potrzeby mieszkańców oraz potencjalnych inwestorów, przy jednoczesnym zachowaniu zasad ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju. Ograniczenie możliwości lokalizacji nowej zabudowy wyłącznie do obecnego poziomu potrzeb wynikających z liczby mieszkańców pozostawałoby w sprzeczności z celami rozwojowymi przyjętymi w Strategii, których istotą jest aktywne pobudzanie rozwoju osadniczego, gospodarczego i społecznego.

Mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, że określona w niniejszej Strategii szczególna potrzeba rozwoju nowej zabudowy mieszkaniowej wynika bezpośrednio z przyjętej polityki rozwoju Gminy Biała Piska oraz stanowi jeden z podstawowych instrumentów realizacji wizji i celów strategicznych. W konsekwencji, podczas sporządzania planu ogólnego gminy zasadne jest uwzględnienie określonego w niniejszej Strategii zapotrzebowania na nowe tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową, jako elementu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów społecznych, gospodarczych i przestrzennych oraz realizacji kierunków rozwoju przyjętych przez samorząd gminy.

Potrzeba zwiększenia podaży terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową znajduje również potwierdzenie w obserwowanych procesach rozwojowych zachodzących na terenie Gminy Biała Piska. W ostatnich latach odnotowano wzrost liczby budynków mieszkalnych oraz liczby mieszkań, co świadczy o utrzymującym się rozwoju funkcji mieszkaniowej na obszarze gminy. Jednocześnie praktyka planistyczna gminy wskazuje na utrzymujące się zainteresowanie realizacją nowej zabudowy mieszkaniowej, czego wyrazem jest prowadzona procedura wydawania decyzji o warunkach zabudowy oraz zainteresowanie inwestorów i mieszkańców terenami przeznaczonymi pod zabudowę mieszkaniową.

Rozwój budownictwa mieszkaniowego należy postrzegać jako proces wspierający realizację celów strategicznych Gminy Biała Piska. Zwiększanie dostępności terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową tworzy warunki dla osiedlania się nowych mieszkańców, ograniczania odpływu ludności, poprawy struktury demograficznej oraz wzrostu aktywności gospodarczej. Jednocześnie rozwój funkcji mieszkaniowej przekłada się na wzrost liczby użytkowników infrastruktury technicznej i społecznej, zwiększenie dochodów własnych gminy, w szczególności z tytułu podatku od nieruchomości oraz udziałów w podatku dochodowym od osób fizycznych, a także wzmacnia lokalny rynek usług i przedsiębiorczości.

W konsekwencji rozwój nowej zabudowy mieszkaniowej stanowi nie tylko odpowiedź na bieżące potrzeby mieszkańców, lecz przede wszystkim instrument realizacji długofalowej polityki rozwoju określonej w niniejszej Strategii. Zapewnienie odpowiedniej podaży terenów mieszkaniowych ma umożliwić osiągnięcie celów związanych ze zwiększeniem atrakcyjności osiedleńczej gminy, poprawą jakości życia mieszkańców oraz wzmocnieniem potencjału społecznego i gospodarczego Gminy Biała Piska.

Szczególna potrzeba wyznaczenia nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową wynika z konieczności realizacji celów Strategii Rozwoju Gminy Biała Piska na lata 2026-2036, których osiągnięcie wymaga stworzenia warunków przestrzennych dla rozwoju funkcji mieszkaniowej. Tym samym określone w niniejszej Strategii zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową powinno zostać uwzględnione przy sporządzaniu planu ogólnego gminy.

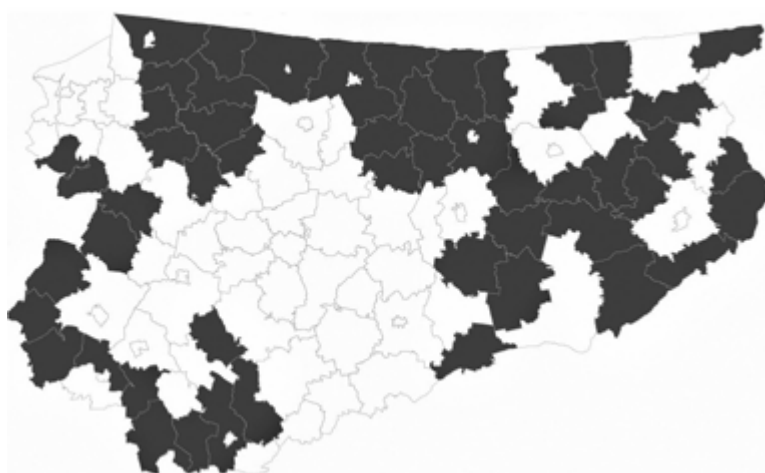
8. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa

Obszary strategicznej interwencji zostały wyróżnione poprzez integrację dwóch podejść – regionalnego i krajowego. W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego (przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego nr XXXIX/832/18 z dnia 28.08.2018 r.) wskazano jeden obszar funkcjonalny, który na zasięg odpowiadający celom realizacji polityki rozwoju województwa.

OSI obszary marginalizacji

Gminę Biała Piska wskazano w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 jako obszar zagrożony trwałą marginalizacją.

Rysunek 3. OSI Obszary marginalizacji

Źródło: Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

Tabela 5. Cele strategiczne, oczekiwane efekty i zmiany przestrzenne OSI obszary marginalizacji

Cele wskazane w strategii Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego.	Oczekiwane efekty interwencji	Oczekiwana zmiana przestrzenna
Kompetencje przyszłości	Dobra dostępność do usług publicznych o wysokiej jakości,	Sieć centrów rozwoju lokalnego

	• Odnowione funkcje obszarów zdegradowanych, • Rozwinięta e-administracja	
Inteligentna produktywność	• Włączenie w inteligentne specjalizacje regionu, • Przedsiębiorcze dzieci i młodzież, • Rozwinięta ekonomia społeczna, • Sieć centrów rozwoju lokalnego, • Status uzdrowiska (gmina wiejska Górowo Iławeckie)	-
Kreatywna aktywność	• Osoby starsze włączone w programy aktywności społecznej, • Aktywne i efektywne partnerstwa lokalne i ponadlokalne	• Przygotowane tereny zgodne z polityką przestrzenną uwzględniającą suburbanizację
Mocne fundamenty	• Uzupelnione braki w zakresie infrastruktury technicznej, • Satysfakcjonująca dostępność komunikacyjna, • Przełamana peryferyjność przygraniczna, • Wysokie wykorzystanie OZE i czyste środowisko Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze	• Powiązania funkcjonalne na linii najbliższe miasto – wieś, • Powiązania funkcjonalne na linii ośrodek powiatowy – wieś, • Atrakcyjne przestrzenie wypoczynku.

Źródło: Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego

9. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla Gminy Biała Piska

Nie wskazuje się wyodrębnionych obszarów strategicznej interwencji na terenie Gminy Biała Piska w ujęciu punktowym. Rozwój gminy zakłada się jako proces zrównoważony przestrzennie, oparty na istniejącej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, która została ukształtowana w sposób rozproszony, z wyraźną dominacją ośrodka miejskiego w Białej Piskiej oraz sieci miejscowości wiejskich o zróżnicowanych funkcjach.

Polityka rozwoju przestrzennego gminy ukierunkowana będzie na stopniowe ograniczanie dysproporcji rozwojowych pomiędzy poszczególnymi częściami jej obszaru. W szczególności dotyczy to poprawy dostępności infrastruktury technicznej, w tym sieci kanalizacyjnej i drogowej, a także infrastruktury społecznej, której rozmieszczenie i dostępność są silnie uzależnione od rozproszonego charakteru osadnictwa.

Z uwagi na uwarunkowania środowiskowe oraz znaczący udział terenów cennych przyrodniczo, działania w zakresie ochrony środowiska będą realizowane w skali całej gminy, z uwzględnieniem potrzeby zachowania spójności systemu przyrodniczego oraz ograniczania presji antropogenicznej. Szczególne znaczenie przypisuje się działaniom związanym z poprawą jakości wód, ochroną zasobów przyrodniczych oraz adaptacją do zmian klimatu.

Jednocześnie dokumenty wdrożeniowe oraz szczegółowe opracowania planistyczne mogą wskazywać obszary koncentracji działań o charakterze interwencyjnym, w szczególności w odniesieniu do terenów wymagających rewitalizacji, poprawy funkcjonalności przestrzeni publicznych lub rozwoju infrastruktury. Zakres tych działań będzie uzależniony od bieżących potrzeb oraz możliwości finansowych gminy, a ich realizacja odbywać się będzie w sposób komplementarny i zintegrowany.

10. System zarządzania strategią

10.1. Zasady wdrażania monitoringu

Strategia Rozwoju Gminy Biała Piska stanowi kluczowy dokument strategiczny wyznaczający długofalowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przestrzennego gminy w perspektywie do 2030 roku. Dokument ten został opracowany w oparciu o diagnozę sytuacji gminy, analizę uwarunkowań rozwojowych oraz wyniki badań i konsultacji społecznych, co zapewnia jego wysoką adekwatność do rzeczywistych potrzeb mieszkańców i potencjału rozwojowego gminy.

Strategia ma charakter nadrzędny wobec innych dokumentów planistycznych i operacyjnych funkcjonujących na poziomie lokalnym. Stanowi punkt odniesienia dla polityk sektorowych, w tym w szczególności polityki przestrzennej, społecznej, gospodarczej, środowiskowej oraz działań w zakresie rewitalizacji i rozwoju infrastruktury. Jednocześnie zachowuje spójność z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu, w tym strategiami wojewódzkimi oraz krajowymi, co umożliwia efektywne pozyskiwanie środków zewnętrznych i włączanie gminy w szersze procesy rozwojowe.

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Biała Piska powinna mieć charakter ciągły i ponadkadencyjny. Oznacza to, że jej założenia powinny być konsekwentnie wdrażane niezależnie od zmian politycznych, przy zachowaniu ciągłości działań i stabilności kierunków rozwoju. Dokument ten opiera się na zidentyfikowanych wyzwaniach, potencjałach oraz potrzebach społecznych, co czyni go narzędziem racjonalnego i odpowiedzialnego zarządzania rozwojem gminy.

Kluczowym elementem skutecznej realizacji Strategii jest wdrożenie sprawnego systemu zarządzania, opartego na jasno określonych rolach i odpowiedzialnościach poszczególnych podmiotów. W procesie wdrażania Strategii uczestniczyć będą organy gminy, jednostki organizacyjne oraz partnerzy lokalni, w tym organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy oraz mieszkańcy.

Rada Miejska w Białej Piskiej pełnić będzie funkcję nadzorczą i strategiczną, w szczególności poprzez uwzględnianie zapisów Strategii w procesie uchwalania budżetu gminy oraz Wieloletniej Prognozy Finansowej. Rada będzie również odpowiedzialna za podejmowanie decyzji dotyczących ewentualnych zmian w dokumencie Strategii.

Burmistrz Białej Piskiej wraz z Urzędem Miejskim odpowiadać będzie za bieżące zarządzanie realizacją Strategii, w tym przygotowywanie projektów działań, koordynację realizacji poszczególnych przedsięwzięć oraz prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych. Istotną rolę odgrywać będzie również wyznaczony koordynator Strategii, odpowiedzialny za gromadzenie danych dotyczących realizacji dokumentu oraz przygotowywanie okresowych raportów.

Podmioty realizujące poszczególne działania, w tym jednostki organizacyjne gminy, instytucje publiczne oraz partnerzy społeczni i gospodarczy, będą odpowiedzialne za wdrażanie konkretnych przedsięwzięć oraz przekazywanie informacji o postępach ich realizacji.

Monitoring realizacji Strategii będzie prowadzony w sposób systematyczny i oparty na analizie zarówno działań podejmowanych w ramach Strategii, jak i osiągniętych efektów. Podstawą monitoringu będzie przypisywanie realizowanych projektów i inwestycji do określonych celów i priorytetów Strategii oraz ocena ich zgodności z przyjętymi kierunkami rozwoju.

Uzupełnieniem monitoringu rzeczowego będzie analiza wskaźnikowa, odnosząca się do kluczowych obszarów rozwoju gminy, w tym sytuacji demograficznej, społecznej, gospodarczej oraz środowiskowej. Pozwoli to na ocenę skuteczności podejmowanych działań oraz identyfikację ewentualnych obszarów wymagających interwencji.

Proces monitoringu powinien być realizowany cyklicznie, w odstępach dwuletnich, co umożliwi bieżące śledzenie postępów oraz wprowadzanie ewentualnych korekt. Wyniki monitoringu będą stanowić podstawę do przeprowadzania ewaluacji Strategii, której celem będzie ocena jej aktualności oraz skuteczności.

W przypadku istotnych zmian uwarunkowań zewnętrznych lub wewnętrznych, w tym zmian demograficznych, gospodarczych lub legislacyjnych, możliwa będzie aktualizacja Strategii. Proces ten powinien być prowadzony w sposób transparentny, z udziałem interesariuszy lokalnych.

Skuteczność wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Biała Piska będzie w dużej mierze uzależniona od jakości współpracy pomiędzy różnymi podmiotami oraz zdolności do efektywnego wykorzystania dostępnych zasobów finansowych i organizacyjnych. Szczególne znaczenie ma w tym zakresie rozwijanie partnerstw lokalnych i ponadlokalnych, które umożliwią realizację przedsięwzięć o większej skali i znaczeniu.

10.2. Ramy Finansowe i źródła finansowania

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Biała Piska wymaga zapewnienia stabilnych i zróżnicowanych źródeł finansowania, umożliwiających wdrażanie przedsięwzięć inwestycyjnych oraz działań o charakterze społecznym, gospodarczym i środowiskowym. Kluczowym elementem skutecznej realizacji Strategii jest właściwe zarządzanie finansami publicznymi, uwzględniające zarówno możliwości budżetowe gminy, jak i konieczność pozyskiwania środków zewnętrznych.

Podstawowym źródłem finansowania działań rozwojowych pozostaje budżet Gminy Biała Piska, obejmujący dochody własne, subwencje oraz dotacje celowe. Analiza wykonania budżetu za rok 2025 wskazuje, iż dochody ogółem wyniosły ponad 99 mln zł, przy

wydatkach na poziomie ponad 94 mln zł. Jednocześnie odnotowano dodatni wynik budżetu, co świadczy o zachowaniu równowagi finansowej oraz zdolności gminy do prowadzenia polityki rozwojowej.

Istotnym elementem struktury finansów gminy są wydatki majątkowe, które w 2025 roku wyniosły ponad 17,6 mln zł. Wskazuje to na znaczący poziom aktywności inwestycyjnej, szczególnie w obszarach infrastrukturalnych, które stanowią fundament dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego. Jednocześnie należy zauważyć, że poziom wydatków majątkowych może podlegać wahaniom w kolejnych latach, co jest charakterystyczne dla jednostek samorządu terytorialnego i wynika z cykliczności realizacji projektów inwestycyjnych oraz dostępności środków zewnętrznych.

Na koniec 2025 roku poziom zobowiązań Gminy Biała Piska wyniósł około 25,5 mln zł, przy czym całość zadłużenia stanowiły kredyty i pożyczki. Struktura zadłużenia wskazuje na brak zobowiązań w walutach obcych oraz brak zobowiązań wymagalnych, co świadczy o bezpiecznym poziomie zadłużenia i stabilnej sytuacji finansowej gminy. Jednocześnie należy podkreślić, że korzystanie z instrumentów dłużnych stanowi standardowy element finansowania inwestycji rozwojowych i przy zachowaniu odpowiednich wskaźników zadłużenia nie stanowi zagrożenia dla stabilności finansowej.

Dodatkowo, na koniec roku budżetowego gmina dysponowała środkami pieniężnymi na rachunkach bankowych w wysokości ponad 11,6 mln zł, co stanowi istotny bufor płynności finansowej oraz umożliwia sprawne finansowanie bieżących zobowiązań i części inwestycji.

W strukturze dochodów własnych istotną rolę odgrywają dochody podatkowe, które w 2025 roku wyniosły ponad 9,2 mln zł. Wskazuje to na umiarkowaną, lecz stabilną bazę dochodową, której rozwój uzależniony będzie od aktywności gospodarczej oraz sytuacji demograficznej gminy. W dłuższej perspektywie kluczowe znaczenie dla zwiększania dochodów własnych będą miały działania ukierunkowane na rozwój przedsiębiorczości, wzrost liczby mieszkańców oraz poprawę atrakcyjności inwestycyjnej gminy.

W perspektywie do 2030 roku zakłada się utrzymanie zdolności inwestycyjnej gminy na poziomie umożliwiającym realizację kluczowych przedsięwzięć strategicznych. Biorąc pod uwagę dotychczasowe dane finansowe, realne jest utrzymanie rocznych wydatków majątkowych na poziomie od około 12 mln zł do 20 mln zł, przy czym ich wysokość uzależniona będzie w dużej mierze od skuteczności pozyskiwania środków zewnętrznych.

Szacuje się, że w całym okresie realizacji Strategii, tj. do 2030 roku, Gmina Biała Piska może przeznaczyć na działania rozwojowe łącznie kwotę rzędu od około 70 mln zł do 120 mln zł. Wartość ta obejmuje zarówno środki własne, jak i finansowanie zewnętrzne, w tym kredyty oraz środki pochodzące z funduszy krajowych i europejskich.

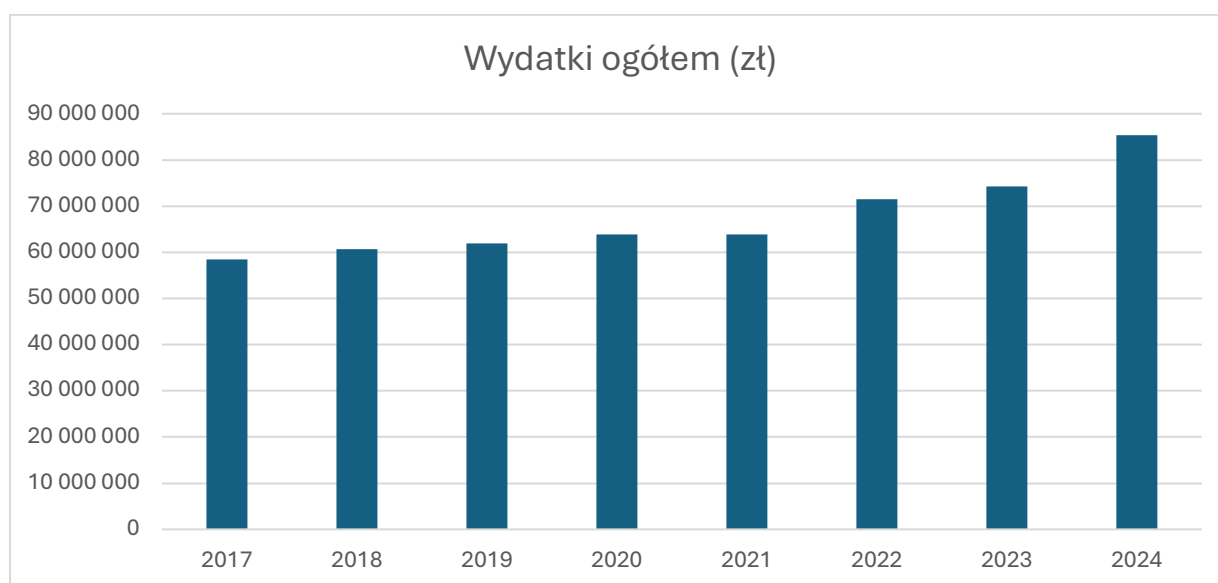
Do kluczowych źródeł finansowania działań ujętych w Strategii należeć będą środki budżetu gminy, środki pochodzące z funduszy Unii Europejskiej, w tym w szczególności

z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego, a także środki krajowe, w tym programy rządowe wspierające rozwój infrastruktury, ochronę środowiska oraz politykę społeczną. Istotną rolę odgrywać będą również środki budżetu województwa i powiatu, a także fundusze celowe.

Ważnym elementem systemu finansowania będą także partnerstwa publiczno-prywatne oraz zaangażowanie środków prywatnych, w szczególności w obszarze rozwoju gospodarczego, turystyki oraz infrastruktury usługowej. Umożliwi to realizację przedsięwzięć o większej skali oraz zwiększenie efektywności wykorzystania dostępnych zasobów.

W kontekście wyzwań rozwojowych Gminy Biała Piska szczególne znaczenie będzie miało efektywne planowanie finansowe, obejmujące racjonalne gospodarowanie środkami, priorytetyzację inwestycji oraz zdolność do reagowania na zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne. Kluczowe będzie również zapewnienie spójności pomiędzy dokumentami planistycznymi a budżetem gminy, co umożliwi skuteczne wdrażanie Strategii i osiągnięcie zakładanych celów rozwojowych.

Wykres 3. Wydatki ogółem w gminie Biała Piska w latach 2016-2025

Źródło: Polska w liczbach - https://www.polskawliczbach.pl/Biala_Piska

10.3. Wytyczne dla sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia Rozwoju Gminy Biała Piska na lata 2026-2036 jest dokumentem wyjściowym dla polityk rozwojowych poziomu lokalnego, w tym związanych z planowaniem przestrzennym, zagadnieniami społecznymi, ochroną środowiska. Poniżej przedstawiono informację nt. aktualności kluczowych polityk rozwoju poziomu lokalnego.

Tabela 6. Ocena aktualności lokalnych polityk rozwoju Gminy Biała Piska

Lp.	Dokument	Ocena aktualności	Uzasadnienie i wytyczne
1.	Plan Ogólny Gminy Biała Piska	W trakcie opracowania dokumentu	W planie ogólnym należy zapewnić spójność z celami i kierunkami działań Strategii, w szczególności poprzez uwzględnienie zapisów dotyczących: Cel strategiczny 1. Wysoka jakość życia mieszkańców i rozwój kapitału społecznego, Cel strategiczny 3. Spójna i dostępna przestrzeń oraz rozwinięta infrastruktura, Cel strategiczny 4. Rozwój potencjału turystycznego i środowiskowego, a także zasad zrównoważonego zagospodarowania przestrzennego i przeciwdziałania rozproszonemu zabudowy.
2.	Program Opieki nad Zabytkami 2016-2019	Brak aktualnego dokumentu	W projektowanym dokumencie należy zapewnić spójność z celami i kierunkami działań Strategii, w szczególności poprzez odniesienie do: Cel strategiczny 1. Wysoka jakość życia mieszkańców i rozwój kapitału społecznego (wzmacnianie tożsamości lokalnej i integracji społecznej), Cel strategiczny 3. Spójna i dostępna przestrzeń oraz rozwinięta infrastruktura (rewitalizacja i ochrona obiektów zabytkowych), Cel strategiczny 4. Rozwój potencjału turystycznego i środowiskowego (wykorzystanie dziedzictwa kulturowego w rozwoju turystyki) oraz Cel strategiczny 5. Sprawne zarządzanie i współpraca (pozyskiwanie środków zewnętrznych i współpraca instytucjonalna).
3.	Program Ochrony Środowiska dla miasta i gminy Biała Piska na lata 2024 – 2027 z perspektywą do roku 2031	Aktualny Dokument	W dokumencie należy zapewnić spójność z celami i kierunkami działań Strategii, w szczególności poprzez odniesienie do:

Lp.	Dokument	Ocena aktualności	Uzasadnienie i wytyczne
			Cel strategiczny 1. Wysoka jakość życia mieszkańców i rozwój kapitału społecznego, Cel strategiczny 3. Spójna i dostępna przestrzeń oraz rozwinięta infrastruktura, Cel strategiczny 4. Rozwój potencjału turystycznego i środowiskowego, Cel strategiczny 5. Sprawne zarządzanie i współpraca, w tym w zakresie ochrony środowiska, adaptacji do zmian klimatu oraz poprawy jakości życia mieszkańców
4.	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Biała Piska na lata 2016-2026	Aktualny – wkrótce będzie nieaktualny	W nowym dokumencie należy zapewnić spójność z celami i kierunkami działań Strategii, w szczególności poprzez odniesienie do: Cel strategiczny 1. Wysoka jakość życia mieszkańców i rozwój kapitału społecznego, Cel strategiczny 2. Rozwój lokalnej gospodarki i rynku pracy (aktywizacja zawodowa), Cel strategiczny 3. Spójna i dostępna przestrzeń oraz rozwinięta infrastruktura (dostępność usług), a także działań w zakresie integracji społecznej, wsparcia rodzin, seniorów oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.
5.	Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Gminy Biała Piska na lata 2022 – 2026	Aktualny – wkrótce będzie nieaktualny	W nowym dokumencie należy zapewnić spójność z celami i kierunkami działań Strategii, w szczególności poprzez odniesienie do: Cel strategiczny 1. Wysoka jakość życia mieszkańców i rozwój kapitału społecznego (poprawa warunków mieszkaniowych), Cel strategiczny 3. Spójna i dostępna przestrzeń oraz rozwinięta infrastruktura (rozwój mieszkalnictwa i infrastruktury technicznej) oraz działań zwiększających atrakcyjność osiedleńczą gminy i dostępność mieszkań dla różnych grup społecznych
6.	Gminny Program Rewitalizacji Gminy Biała Piska na lata 2024-2030	W trakcie Opracowania	W dokumencie należy zapewnić spójność z celami i kierunkami działań Strategii, w szczególności poprzez odniesienie do: Cel strategiczny 1. Poprawa jakości życia mieszkańców w obszarze rewitalizacji. (poprawa warunków mieszkaniowych) Cel strategiczny 2. Poprawa przestrzennych i infrastrukturalnych warunków życia (wzmocnienie infrastruktury przestrzennej i warunków życia)

Lp.	Dokument	Ocena aktualności	Uzasadnienie i wytyczne
			Cel strategiczny 3. Poprawa standardów jakości środowiska naturalnego w obszarze rewitalizacji. (wzmocnienie i utrzymanie jakości środowiska naturalnego)

Źródło: opracowanie własne

10.4. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

W tym rozdziale przedstawiono wytyczne odnoszące się do systemu monitoringu. System monitoringu stworzony został z myślą o stałej obserwacji zmian zachodzących w przestrzeni gminy, które można powiązać z zakresem prowadzonej interwencji publicznej.

System monitoringu opiera się na następujących danych:

- **Wskaźniki produktu** – odnoszące się do celów i kierunków działań. Jest to swoista lista sprawdzająca, odnosząca się do działań, projektów, inwestycji, przedsięwzięć, które podejmowane będą przez lub z inicjatywy Gminy Biała Piska, które można przypisać do poszczególnych celów i kierunków działań. Lista wskaźników produktu umożliwia faktyczne śledzenie postępów realizacji Strategii. Punktem wyjścia będą dane dla 2025 roku. Kluczowe dla pomiaru **w oparciu** o wskaźniki produktu będzie zorganizowanie systemu pozyskiwania danych pochodzących z rozproszonego systemu. Jednocześnie przy doborze wskaźników kierowano się zasadą możliwości pozyskania danych przez zasoby gminne. Większość wskaźników dotyczy inwestycji i projektów realizowanych przez Gminę Biała Piska na lata 2026-2036. Dane pochodzić będą z różnych wydziałów i instytucji, dlatego ważne jest zbudowanie wewnętrznego systemu komunikacji.
- **Wskaźniki rezultatu** – odnoszące się do wyzwań rozwojowych i oceniające oczekiwane efekty realizacji polityki rozwoju Gminy Biała Piska

Szczegółowy zakres monitoringu oraz projekt raportu z realizacji Strategii Rozwoju Gminy Biała Piska na lata 2026-2036 zostanie opracowany w formie osobnych dokumentów. Poniżej przedstawiono propozycje wskaźników produktu odnoszących się do celów.

Tabela 7. Propozycja wskaźników rezultatu i przypisanych do priorytetów Strategii Rozwoju Gminy Biała Piska na lata 2026-2026r.

Lp.	Wysoka jakość życia mieszkańców i rozwój kapitału społecznego	Jednostka	Źródło danych	Częstotliwość
1.1	Liczba osób korzystających z usług społecznych	os.	GOPS / UM	rocznie
1.2	Liczba miejsc w żłobkach i przedszkolach	liczba	UM	rocznie
1.3	Liczba wydarzeń kulturalnych i sportowych	szt.	GOK / UM	rocznie
1.4	Liczba organizacji pozarządowych działających na terenie gminy	liczba	UM	rocznie
1.5	Liczba uczestników wydarzeń społecznych	os.	UM / MGOK	rocznie
1.6	Liczba nowych inicjatyw społecznych	szt.	UM	rocznie
1.7	Liczba inwestycji w infrastrukturę społeczną	szt.	UM	rocznie

Lp.	Rozwój lokalnej gospodarki i rynku pracy	Jednostka	Źródło danych	Częstotliwość
2.1	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	liczba	GUS / CEIDG	rocznie
2.2	Liczba nowych działalności gospodarczych	liczba	CEIDG	rocznie
2.3	Liczba osób pracujących	os.	GUS	rocznie
2.4	Stopa bezrobocia	%	GUS / PUP	rocznie
2.5	Liczba terenów inwestycyjnych przygotowanych do zagospodarowania	ha	UM	rocznie
2.6	Liczba projektów wspierających przedsiębiorczość	szt.	UM	rocznie
2.7	Liczba osób objętych programami aktywizacji zawodowej	os.	PUP / UM	rocznie

Lp.	Spójna i dostępna przestrzeń oraz rozwinięta infrastruktura	Jednostka	Źródło danych	Częstotliwość
3.1	Długość wybudowanych / zmodernizowanych dróg	km	UM	rocznie
3.2	Liczba inwestycji drogowych	szt.	UM	rocznie
3.3	Długość sieci kanalizacyjnej	km	UM	rocznie
3.4	Odsetek mieszkańców korzystających z kanalizacji	%	GUS	rocznie
3.5	Liczba gospodarstw z dostępem do Internetu szerokopasmowego	%	GUS / operatorzy	rocznie
3.6	Liczba inwestycji infrastrukturalnych	szt.	UM	rocznie
3.7	Liczba nowych mieszkań oddanych do użytkowania	liczba	GUS	rocznie

Lp.	Rozwój potencjału turystycznego i środowiskowego	Jednostka	Źródło danych	Częstotliwość
4.1	Liczba obiektów turystycznych	liczba	UM	rocznie
4.2	Liczba turystów odwiedzających gminę	os.	GUS	rocznie
4.3	Liczba inwestycji w infrastrukturę turystyczną	szt.	UM	rocznie
4.4	Powierzchnia terenów objętych ochroną	ha	GUS	rocznie
4.5	Liczba projektów ekologicznych	szt.	UM	rocznie
4.6	Ilość odpadów komunalnych na mieszkańca	kg/os.	GUS	rocznie
4.7	Liczba działań promujących gminę	szt.	UM	rocznie

Lp.	Sprawne zarządzanie i współpraca	Jednostka	Źródło danych	Częstotliwość
5.1	Wartość pozyskanych środków zewnętrznych	zł	UM	rocznie
5.2	Liczba realizowanych projektów z dofinansowaniem	szt.	UM	rocznie
5.3	Liczba partnerstw i porozumień międzygminnych	liczba	UM	rocznie
5.4	Liczba szkoleń dla pracowników urzędu	szt.	UM	rocznie
5.5	Poziom wydatków inwestycyjnych w budżecie	%	UM	rocznie
5.6	Liczba działań w zakresie adaptacji do zmian klimatu	szt.	UM	rocznie

Źródło: opracowanie własne

11. Spójność strategii rozwoju gminy ze strategią rozwoju województwa warmińsko mazurskiego

Założenia Strategii Rozwoju Gminy Biała Piska na lata 2026-2036 spójne są z zapisami dokumentu **Warmińsko-Mazurskie 2030**. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego.

Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem samorządu województwa, określającym kierunki polityki rozwoju w perspektywie średnio- i długookresowej, wskazującym główne wyzwania, a także cele rozwojowe regionu do zrealizowania przez samorząd województwa oraz inne podmioty. Jest punktem odniesienia dla innych dokumentów strategicznych, programowych i planistycznych na poziomie regionalnym oraz lokalnym.

Tabela 8. Spójność założeń dokumentu **Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego oraz Strategii Rozwoju Gminy Biała Piska 2026-2036.**

Cel Województwa	Powiązanie z celami Gminy Biała Piska	Zakres powiązania
Kompetencje przyszłości (kwalifikacje, edukacja, usługi publiczne)	Cel 1. Wysoka jakość życia mieszkańców i rozwój kapitału społecznego	Rozwój usług edukacyjnych, zdrowotnych i społecznych oraz poprawa jakości życia mieszkańców odpowiada kierunkom wzmacniania kapitału ludzkiego.
	Cel 2. Rozwój lokalnej gospodarki i rynku pracy	Podnoszenie kompetencji mieszkańców i ich dostosowanie do rynku pracy.
	Cel 3. Spójna i dostępna przestrzeń oraz infrastruktura	Rozwój infrastruktury cyfrowej i e-usług publicznych.
	Cel 5. Sprawne zarządzanie i współpraca	Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i profesjonalizacji zarządzania.

Cel Województwa	Powiązanie z celami Gminy	Zakres powiązania
Inteligentna produktywność (gospodarka, rynek pracy, innowacje)	Cel 2. Rozwój lokalnej gospodarki i rynku pracy	Bezpośrednia zgodność – rozwój przedsiębiorczości, tworzenie miejsc pracy, aktywizacja zawodowa mieszkańców.
	Cel 4. Rozwój potencjału turystycznego i środowiskowego	Rozwój turystyki jako elementu gospodarki lokalnej.

	Cel 1. Wysoka jakość życia mieszkańców	Pośredni wpływ poprzez poprawę warunków życia i zatrzymanie mieszkańców.
--	--	--

Cel Województwa	Powiązanie z celami Gminy	Zakres powiązania
Kreatywna aktywność (kapitał społeczny, współpraca, tożsamość)	Cel 1. Wysoka jakość życia mieszkańców i rozwój kapitału społecznego	Bezpośrednia zgodność – rozwój kapitału społecznego, integracji i aktywności mieszkańców.
	Cel 5. Sprawne zarządzanie i współpraca	Współpraca międzygminna i partnerska oraz rozwój relacji instytucjonalnych.
	Cel 4. Rozwój potencjału turystycznego	Budowanie tożsamości lokalnej i promocja gminy.

Cel Województwa	Powiązanie z celami Gminy	Zakres powiązania
Mocne fundamenty (infrastruktura, środowisko, dostępność)	Cel 3. Spójna i dostępna przestrzeń oraz infrastruktura	Bezpośrednia zgodność – rozwój infrastruktury technicznej i transportowej.
	Cel 4. Rozwój potencjału turystycznego i środowiskowego	Ochrona środowiska i wykorzystanie zasobów przyrodniczych.
	Cel 1. Wysoka jakość życia mieszkańców	Poprawa warunków życia poprzez rozwój infrastruktury.
	Cel 2. Rozwój gospodarki	Infrastruktura jako warunek rozwoju gospodarczego.

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwoju Gminy Biała Piska wykazuje wysoką spójność ze Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego. Cele gminy odpowiadają wszystkim kluczowym obszarom interwencji wskazanym na poziomie regionalnym, tj. rozwojowi kapitału ludzkiego, wzmacnianiu gospodarki, budowie kapitału społecznego oraz rozwojowi infrastruktury i ochronie środowiska.

Szczególnie silne powiązania występują w obszarach:

- jakości życia mieszkańców i usług publicznych,
- rozwoju lokalnej gospodarki i rynku pracy,
- infrastruktury technicznej i dostępności przestrzennej,
- wykorzystania potencjału środowiskowego i turystycznego.

12.Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Zgodnie z art. 46 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2024 poz. 1112), zwanej dalej OOS, przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymaga projekt strategii rozwoju, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Celem prognozy było ustalenie, czy zapisy projektowanej Warmińsko-Mazurskie 2030 Strategii Rozwoju Gminy Biała Piska na lata 2026-2036 nie naruszają zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Prognoza ma również ułatwić identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych spowodowanych realizacją w przyszłości postanowień ocenianego dokumentu oraz określić, czy istnieje prawdopodobieństwo powstawania w przyszłości konfliktów i zagrożeń w środowisku.

Prognoza oddziaływania na środowisko stanowi osobny dokument.

13. Spis Tabel i Wykresów

Tabela 1. Czynniki rozwojowe SWOT gminy Biała Piska w strefie społecznej	7
Tabela 2. Czynniki rozwojowe SWOT gminy Biała Piska w strefie gospodarczej	10
Tabela 3. Czynniki rozwojowe SWOT Gminy Biała Piska w strefie przestrzennej	13
Tabela 4. Wyzwania rozwojowe oraz cele i priorytety Strategii Rozwoju Gminy Biała Piska	20
Tabela 5. Cele strategiczne, oczekiwane efekty i zmiany przestrzenne OSI obszary marginalizacji	58
Tabela 6. Ocena aktualności lokalnych polityk rozwoju Gminy Biała Piska	65
Tabela 7. Propozycja wskaźników rezultatu i przypisanych do priorytetów Strategii Rozwoju Gminy Biała Piska na lata 2026-2026r.	69
Tabela 8. Spójność założeń dokumentu Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego oraz Strategii Rozwoju Gminy Biała Piska 2026-2036.....	71
 Rysunek 1 Wyzwania Gminy Biała Piska	16
Rysunek 2. Cele i priorytety Strategii Rozwoju Gminy Biała Piska	19
Rysunek 3. OSI Obszary marginalizacji	58
 Mapa 1. Struktura osadnicza gminy Biała Piska	37
Mapa 2. Powiązania Przyrodnicze Gminy Biała Piska	40
Mapa 3. Główne korytarze i elementy sieci transportowej na terenie gminy Biała Piska	43
Mapa 4. Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej Gminy Biała Piska ...	47
Mapa 5. Docelowy model funkcjonalno-przestrzenny gminy Biała Piska	51